הלכות קידוש החודש פרק ג' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון שיעור — רמב"ם הלכות קידוש החודש, פרק ג'

כללי איבערבליק פון פרק ג'

פרק ג' האנדלט מיט דריי הויפט-טעמעס: (1) דער **חיוב פון עדים צו גיין** צום בית דין און **חילול שבת** פאר עדות החודש; (2) **מודיע זיין** ווען ראש חודש איז — דורך **משואות** (פייער-סיגנאלן) און **שלוחים**; (3) **יום טוב שני של גלויות** און וואס פאסירט ווען **עדים קומען שפעטער** און מען דארף טוישן למפרע. דער חילוק צווישן פרק ב' (סדר בדיקת העדות און עצם קידוש החודש) און פרק ג' (נאכפאלגנדע פרטים) ווערט באטאנט. ר' נאוועט אין זיין הקדמה שפרענגט ארויס אז א חלק פון דער מצוה פון בית דין איז **מברר זיין, מקדש זיין, און מודיע זיין.**

הלכה א' — עדים וואס וואוינען ווייט: צי זיי זאלן גיין

רמב"ם: "עדים שראו את החודש — אם היה ביניהם ובין מקום שיש בו בית דין מהלך לילה ויום או פחות, הולכין להעיד. ואם היה ביניהם יתר על כן, לא ילכו, שאין עדותן אחר יום שלשים מועלת, שכבר נתעבר החדש."

פשט: עדים וואס האבן געזען דעם חודש דארפן גיין צום בית דין נאר אויב זיי קענען אנקומען אינערהאלב 24 שעה (מהלך לילה ויום) אדער ווייניגער. אויב דער וועג איז לענגער, זאלן זיי **נישט גיין**, ווייל נאך דעם דרייסיגסטן טאג ווערט דער חודש אויטאמאטיש מעובר — "שמים מקדש" — און זייער עדות קען שוין גארנישט אויפטון.

חידושים און הסברות:

1. **"טון" vs. "אויפטון":** די וועלט זאגט "מ'דארף טון, נישט אויפטון", אבער דא זעט מען פארקערט: אויב דיין גיין וועט גארנישט אויפטון, **זאלסטו נישט גיין.** מ'דארף אויפטון, נישט סתם טון. דער כלל "טון נישט אויפטון" איז נאר ווייל מענטשן ווייסן אפט נישט וויאזוי אויפצוטון, דערפאר זאגט מען כאטש זאל מען טון.

2. **"או פחות" — א נואנס:** דער רמב"ם זאגט "מהלך לילה ויום **או פחות**" — ביי א פולע 24 שעה וועג איז שוין כמעט נישט מעגליך אויפצוטון (מ'קומט אן ערשט די נעקסטע נאכט), אבער ביי "או פחות" איז דא א שאנס. דאס אליין איז א ביישפיל פון "טון נישט אויפטון" — ביי א פולע לילה ויום איז שוין ספק'דיג.

3. **גרויסע סתירה מיט הלכה ט"ז (מקדש למפרע):** אין הלכה ט"ז לערנט דער רמב"ם אז עס איז דא א מציאות פון **מקדש זיין למפרע** — ווען עדים קומען אפאר טעג שפעטער, קען מען טוישן דעם סדר החודש למפרע. אויב אזוי, פארוואס זאגט דער רמב"ם דא אז עדים וואס קענען נישט אנקומען ביז דעם 30סטן טאג **זאלן בכלל נישט גיין**? זייער עדות קען דאך נאך אויפטון למפרע!

4. **פארשלאגענע תירוצים אויף דער סתירה:**

- **פחי נפש:** אפשר איז דער "לא ילכו" פארבונדן מיט דער הלכה פון **פחי נפש** — מ'וויל נישט אז עדים זאלן זיך אומזיסט מטריח זיין, ווייל דאס וועט זיי אפשרעקן פון קומען נעקסטע מאל.

- **"זאלסט נישט אנרופן צרות" (עיקר תירוץ):** ווי לאנג מ'רופט זיך נישט אן, גייט אלעס גלאט — בית דין מאכט דעם חודש מעובר, מ'מאכט פסח און סוכות לויט דעם. אויב אבער עדים קומען שפעטער, הייבט זיך אן דער פראבלעם פון הלכה ט"ז (טוישן למפרע). **בעסער זאלן זיי בכלל נישט קומען** און נישט אנהייבן דעם גאנצן פראצעס.

5. **צוריק צו דער סתירה פון פרק ב' ("נחקרו עדותם" / "כתשו שמים"):** אין פרק ב' שטייט אז אפילו ווען עדים שטייען שוין ביי בית דין און ס'ווערט נאכט, "ולא יספיקו" — ס'איז צו שפעט. דאס שטימט מיט דא אז נאך דעם 30סטן טאג איז עדות נישט מועיל. אבער דאס סותר הלכה ט"ז וואו מ'קען למפרע טוישן! א מעגליכער תירוץ: אפשר מיינט "נחקרו עדותם" אין פרק ב' נאר אז מ'האט **אנגעהויבן פרעגן** (ווער ביסטו וכו'), אבער זיי האבן **נאך נישט געזאגט זייער הגדת עדות.** דערפאר איז "כתשו שמים" — ווייל אויב זיי וואלטן שוין געזאגט זייער עדות, וואלט מען געדארפט טוישן למפרע לויט הלכה ט"ז. באמערקונג: "די הלכה [דא] קען מען זיך אן עצה געבן, און יענע הלכה [פרק ב'] איז שווער זיך אן עצה צו געבן."

הלכה ב' — חילול שבת פאר עדות החודש

רמב"ם: "עדים שראו את החודש — הרי אלו הולכים לבית דין להעיד, אפילו היה שבת... שנאמר 'אשר תקראו אותם במועדם' — כל מקום שנאמר מועד דוחה את השבת."

פשט: עדים וואס האבן געזען דעם חודש דארפן גיין צום בית דין אפילו שבת, אפילו מיט חילול שבת (ארויסגיין חוץ לתחום, וכו'). דער מקור איז "אשר תקראו אותם במועדם" — דער קביעת המועדות איז דוחה שבת.

חידושים און הסברות:

1. **דער מקור פון דוחה שבת — נישט חשיבות המצוה, נאר "מועדם":** דער טעם פארוואס עדות החודש איז דוחה שבת איז **נישט** ווייל קידוש החודש איז סתם א גרויסע מצוה (עשה דוחה לא תעשה). דער טעם איז ספעציפיש פון **"אשר תקראו אותם במועדם"** — ווייל אין דעם איז תלוי ווען **גאנץ כלל ישראל** וועט מאכן יום טוב. נישט דער עצם מצוה פון ראש חודש איז דוחה שבת, נאר דער **תוצאה** — אז מ'זאל וויסן ווען יום טוב איז. דאס איז א ענין פון **כלל ישראל קעגן א יחיד** — דיין אייגענע שבת ווערט נדחה פאר דעם צורך פון כלל ישראל'ס ימים טובים.

2. **יום טוב אליין איז נישט דוחה שבת, אבער דא יא — פארוואס?** יום טוב אליין איז דאך נישט דוחה שבת (שופר, לולב — שמא יעבירנו, אבער דאס איז דרבנן). דא רעדט מען נישט פון א פרט'דיגע יום טוב מצוה, נאר פון **דער גאנצער קביעות** ווען כלל ישראל מאכט יום טוב. דער **כלל ישראל'דיגער יום טוב** איז דוחה דעם **פרט'דיגן שבת** פון די צוויי עדים.

3. **נאר ניסן און תשרי:** דער רמב"ם פסק'נט אז מ'איז מחלל שבת **נאר פאר ראש חודש ניסן און ראש חודש תשרי,** ווייל נאר דעמאלטס איז דא "תקנת המועדות" — פסח איז תלוי אין ניסן, סוכות/ראש השנה/יום כיפור אין תשרי.

4. **וואס מיט שבועות?** שבועות איז דאך אויך א יום טוב — פארוואס איז נישט דא חילול שבת פאר סיון? ווייל שבועות איז **תלוי אין פסח** (50 טעג נאך פסח), סאו ווען מ'ווייסט ווען ניסן איז, ווייסט מען שוין ווען שבועות איז.

5. **צי האבן עדים א חלק אין דער מצוה?** די מצוה פון קידוש החודש איז דאך **אויף בית דין,** נישט אויף עדים. פארוואס מעגן דאן **עדים** מחלל שבת זיין? ווייל דער דוחה שבת קומט נישט פון דער מצוה פון קידוש החודש אליין, נאר פון "אשר תקראו אותם במועדם" — דער צורך פון כלל ישראל צו וויסן ווען יום טוב איז. דערפאר מעגן אויך עדים (וואס זענען נישט בית דין) מחלל שבת זיין.

6. **"החודש הזה לכם" vs. "אשר תקראו אותם":** דער רמב"ם אין פרק א' האט שוין געברענגט דעם פסוק "אשר תקראו אותם" אלס מקור פאר

קידוש החודש. אויב "החודש הזה לכם" איז אליין א מצוה (ווי דער רמב"ם רעכנט עס אין מנין המצוות), וואס איז דער נפקא מינה צווישן די צוויי פסוקים? דער **רמב"ן אין פרשת בא** זאגט אז **"החודש הזה לכם"** איז דער מקור אז מ'נוצט די לבנה, און **"אשר תקראו אותם"** איז דער עיקר אז ראש חודש איז כדי צו וויסן ווען יום טוב איז. די שאלה ווערט אבער נישט פולשטענדיג אויפגעלייזט.

הלכה ב' (המשך) — בזמן שבית המקדש קיים: מחללין על כולן

רמב"ם: "בזמן שבית המקדש קיים — מחללין על כולן, מפני קרבן מוסף שבכל ראש חודש."

פשט: ווען דער בית המקדש שטייט, איז מען מחלל שבת פאר **אלע** חדשים (נישט נאר ניסן/תשרי), ווייל יעדע ראש חודש האט א קרבן מוסף.

חידושים און הסברות:

1. **וואס איז דער שייכות פון קרבן מוסף צו חילול שבת פון עדים?** דער קרבן מוסף פון ראש חודש איז דוחה שבת (פאר די כהנים אין בית המקדש). ממילא, ווייל מ'זעט אז דער מוסף איז אזוי חשוב, איז עס אויך דוחה שבת פאר די עדים — ווייל אן זייער עדות קען מען נישט ברענגען דעם מוסף ביום שלשים.

2. **איז דאס א נייער דין אדער א מכשיר?** עס איז שווער צו זאגן אז דער קרבן מוסף איז ממש דער גורם, ווייל די עדות איז א **ווייטע מכשיר** — עס איז נישט אפילו א דירעקטע מכשיר פאר דעם קרבן, נאר די קביעות פון דעם חודש. דער קרבן מוסף'ס דוחה-שבת-זיין איז מער א **סימן** אז ראש חודש איז חשוב — אז ראש חודש זאל געשען איז אן אייגענע וויכטיגע זאך, און ממילא זאל עס אויך דוחה זיין שבת פאר די עדים.

הלכה ב' (המשך) — ווער מעג נאך מחלל שבת זיין חוץ פון די עדים

רמב"ם: "כשם שמחללין העדים שראו את החודש את השבת — אויך די מזכים מעגן מחלל שבת זיין, אם לא היו בית דין מכירין את הרואים. ואפילו עד אחד שמעיד אותם — הולך ומחלל שבת מספק, שמא ימצא אחר ויצטרף עמו."

פשט: מזכים (וואס באשטעטיגן אז די עדים זענען כשר'ע) מעגן אויך מחלל שבת זיין. אפילו איינער וואס קען נאר באשטעטיגן איין עד, מעג ער מחלל שבת זיין אויף א ספק. אויך עד אחד שראה את הירח מעג מחלל שבת זיין אויף דעם ספק.

חידושים: דאס איז א חידוש — ווייל מזכים איז דאך נאר א **תקנה דרבנן** (מעיקר הדין דארף מען נישט מזכים), און פונדעסטוועגן מעגן זיי מחלל שבת זיין.

הלכה ב' (המשך) — חולה, כלי זין, מזונות

רמב"ם: "היה עד שראה את החודש בליל שבת חולה — מרכיבין אותו על החמור. אויב ס'איז דא א מאורב בדרך — לוקחין כלי זין. אויב ס'איז א דרך רחוקה — מעגן זיי מיטנעמען מזונות."

פשט: מ'טוט אלעס נויטיגע כדי די עדים זאלן קענען אנקומען — אפילו רייטן אויף א חמור (מחמר), אפילו מיטנעמען וואפן, אפילו מיטנעמען עסן.

חידושים:

- "מרכיבין אותו" מיינט אז דער חולה אליין זיצט אויף דעם חמור, אבער מ'נעמט אויך מיט איינעם וואס פירט דעם חמור (איסור מחמר). **"ואפילו במיטה"** — אפילו מ'שלעפט מיט זיין בעט, וואס איז א שאלה פון הוצאה. חי נושא את עצמו, אבער במיטה איז אפשר אנדערש. אפשר איז דער חידוש אז מדרבנן איז עס אסור, און פונדעסטוועגן מעג מען דא.

- [דיגרעסיע: פון דא לערנט מען א פראקטישע הלכה — אז ווען מ'גייט אויף א מסוכנ'דיגע וועג, זאל מען מיטנעמען כלי זין.]

הלכה ב' (המשך) — אפילו ראוהו גדול ונראה לכל

רמב"ם: "אפילו ראוהו גדול ונראה לכל — לא יאמרו כשם שראינוהו ראוהו אחרים, אלא כל שיראה החודש וראוי להעיד, ובינו ובין המקום שקבוע בו בית דין לילה ויום או פחות — מצוה עליו לחלל את השבת ולילך ולהעיד."

פשט: אפילו ווען די לבנה איז שיין און יעדער קען עס זען, זאל א עד נישט טראכטן "אנדערע האבן עס אויך געזען, פארוואס דארף איך מחלל שבת זיין?" — יעדער וואס איז ראוי להעיד און איז אינערהאלב א מהלך לילה ויום, איז מחויב צו גיין.

חידושים: "מהלך לילה ויום" מיינט נישט ליטעראל 24 שעה, ווייל דו קומסט שוין נאר אן די נעקסטע נאכט — עס מיינט ביז מ'קומט אן מארגן אינדערפרי.

הלכה ג' (ערשטער חלק) — מקבלין עדות החודש כל יום שלשים, און דער מעשה פון נתקלקלו

רמב"ם: בראשונה פלעגט מען מקבל זיין עדות החודש א גאנצן טאג (יום שלשים). פעם אחת, די עדים האבן זיך פארהאלטן ביז בין הערבים, ונתקלקלו במקדש — ס'איז געווארן א בלבול אין בית המקדש. דערפאר האט בית דין מתקן געווען אז מ'איז מקבל עדות החודש נאר ביז זמן מנחה.

פשט: עדות החודש איז נאר נוגע ביום שלשים — ווייל יום אחד ושלשים איז עניוועיס ראש חודש. די גאנצע שאלה איז אויב יום שלשים ווערט שוין ראש חודש. ווען עדים האבן זיך פארהאלטן ביז בין הערבים, האט מען נישט געוואוסט צי מ'זאל מקריב זיין דעם תמיד של בין הערבים, ווייל טאמער קומען נאך עדים און מ'וועט דארפן מקריב זיין מוסף פאר'ן תמיד.

חידושים און הסברות:

1. **דער ספק אין בית המקדש:** דער שורש פון דער פראבלעם איז דער כלל אז תמיד של בין הערבים קומט נאך אלע קרבנות — "השלם כל הקרבנות כולם." אויב עדים קומען נאכדעם וואס מ'האט שוין מקריב געווען דעם תמיד, קען מען נישט מער מקריב זיין מוסף, ווייל אפילו בדיעבד איז עס נישט גוט. דער שיעור פון צייט פאר די עבודה נעמט כא שעה (ווי מ'זעט אין פסחים).

2. **"נתקלקלו" — וואס מיינט עס?** די גמרא זאגט "נתקלקלו הלוים בשיר" — דער רמב"ם האט אבער געטייטשט און געשריבן אז זיי האבן נישט געוואוסט צי זיי זאלן ברענגען דעם תמיד של בין הערבים. "נתקלקלו" מיינט נישט אז זיי זענען פיזיש קאליע געווארן, נאר אז זיי זענען געווארן "נסתפק" — זיי האבן נישט געוואוסט וואס צו טון.

3. **נוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש:** ווען עדים קומען נאך מנחה, פירט מען ביידע טעג אלס קודש. וואס מיינט "קודש"? מ'האט דאך נישט מקריב געווען מוסף, און מ'האט נישט מקדש געווען דעם חודש. "קודש" מיינט אפשר לשון "מקדשין את החודש" — מ'זאגט יעלה ויבא, מ'פירט זיך ווי ראש חודש. דער מוסף קרבן ווערט אבער נאר מקריב למחרת. דער רמב"ן זאגט נישט אז דאס רעדט נאר ווענגן ראש השנה — משמע אז ער רעדט פון יעדע ראש חודש, אז מ'האט זיך אלעמאל געפירט ביום שלשים מיט קדושת ראש חודש מספק.

הלכה ג' (המשך) — תקנת רבן יוחנן בן זכאי: קבלת עדים כל היום

רמב"ם: נאך חורבן בית המקדש האט רבן יוחנן בן זכאי מתקן געווען אז מ'איז מקבל עדות החודש כל היום כולו — אפילו עדים קומען סוף יום שלשים, מקדשין יום שלשים.

פשט: ווייל נאך דער חורבן איז נישטא דער חשש פון צומישעניש מיט קרבנות, איז נישטא קיין סיבה צו באגרעניצן די צייט פון קבלת עדים.

הלכה ג' (המשך) — סעודת עיבור החודש

רמב"ם: ווען בית דין איז מעבר דעם חודש (מ'מאכט א חודש מלא, ווייל עדים זענען נישט געקומען ביום שלשים), גייט מען ארויף צו א מקום מוכן (א הויכע פלאץ) און מ'מאכט א סעודה. מ'גייט ארויף בנשף קודם עלות השמש, און מ'עסט נאר פת דגן וקטניות — נישט קיין פלייש און ווייו.

פשט: ווען ס'איז א חודש מלא (30 טעג) און קיין עדים קומען נישט, איז נישטא קיין מעמד פון קידוש החודש. דערפאר מאכט מען אנשטאט דעם א סעודה כדי מפרסם צו זיין אז היינט איז ראש חודש.

חידושים און הסברות:

1. **פארוואס א סעודה?** ווען ס'איז א חודש חסר (29 טעג) און עדים קומען ביום שלשים, מאכט מען קידוש החודש — דאס אליין איז דער פרסום. אבער ווען ס'איז א חודש מלא, איז נישטא קיין מעמד פון קידוש החודש. דערפאר מאכט מען אנשטאט דעם א סעודה. עס איז בעצם א סעודת ראש חודש. דער רמב"ם רופט עס א **סעודת מצוה** — "סעודת מצוה שלא יתברך חודש." דאס איז אינטערעסאנט ווייל מ'הערט וועגן דעם נאר פון דעם רמב"ם.

2. **"מקום מוכן" — א הויכע פלאץ:** פארוואס דווקא א הויכע פלאץ? אפשר איז מען ארויפגעגאנגען כדי צו וואטשן דעם זאנרייז, און דאס אליין איז געווען א טייל פון דער פרסום.

3. **נישט קיין פלייש און ווייו:** דער יד הרמ"א ברענגט אז דער טעם איז כדי מ'זאל נישט ווערן שיכור. פארוואס דארף מען זיך היטן? ס'איז פאר'ן דאוונען. אבער וויאזוי מעג מען בכלל עסן פאר'ן דאוונען? תירוץ: מ'עסט ביינאכט נאך, קודם עלות השמש, ווען ס'איז נאך מותר צו עסן. אינדערצווישן דאוונט מען אויך — ס'איז נישט נאר א סעודה, ס'איז א גאנצער מעמד.

הלכה ג' (המשך) — פרסום ראש חודש דורך משואות (פייער-סיגנאלן)

רמב"ם: בראשונה, ווען בית דין האט מקדש געווען דעם חודש, האט מען מודיע געווען די ווייטע קהילות דורך משואות — מ'האט אנגעצינדן פאקלען אויף שפיצן פון בערג, כדי אז די מענטשן וואס וואוינען ווייט זאלן וויסן אז ראש חודש איז מקודש געווארן.

פשט: אין ירושלים אליין האט יעדער מיטגעהאלטן וואס טוט זיך אין בית דין. אבער פאר די ווייטע ערטער האט מען געדארפט א סיסטעם פון קאמוניקאציע — דאס זענען געווען די משואות אויף די בערג.

חידושים: דאס איז דער דריטער "בראשונה" אין דעם פרק — ערשטנס האט מען מקבל געווען עדות פון יעדן, דערנאך האט מען מקבל געווען כל היום, און יעצט — בראשונה האט מען מודיע געווען דורך משואות. יעדע תקנה האט זיך געביטן צוליב היסטארישע אומשטענדן.

הלכה ג' (המשך) — משקלקלו הכותים: שלוחים אנשטאט משואות

רמב"ם: "משקלקלו הכותים שהיו משיאין משואות כדי להטעות את העם, התקינו שיהיו שלוחים יוצאים ומודיעים לרבים."

פשט: ווען די כותים (שומרונים) האבן אנגעהויבן אנצינדן פאלשע פייערס אויף בערג כדי צו פארנארן דעם עולם וועגן ראש חודש, האבן חכמים מתקן געווען אז שלוחים זאלן ארויסגיין אנשטאט משואות.

חידושים:

1. **חילוק צווישן צדוקים און כותים:** די צדוקים האבן געגעצט סאפיסטיקירטע מעטאדן מיט עדים — זיי האבן בעצם געהאלטן אז מ'דארף מקדש זיין די חודש, נאר זיי האבן געוואלט עס מאניפולירן. די כותים האבן געטון א גראבערע אקציע — זיי האבן סתם אנגעצונדן פייערס אויף בערג, א מרידה קעגן בית דין. זיי האבן נישט אויסגענארט בית דין אליין, נאר דעם עולם אין די ווייטע פלעצער.

2. די כותים האבן ספעציפיש אנגעצונדן פייערס אין חדשים ווען בית דין האט **נישט** מקדש געווען די דרייסיגסטע (ד.ה. ווען ס'איז נישט געווען קיין משואות), כדי דער עולם זאל מיינען אז ראש חודש איז געווען א טאג פריער, און זאל למשל פראוואנען פסח דעם פאלשן טאג.

3. מיט שלוחים קען מען נישט אפנארן, ווייל מ'ווייסט ווער איז דער שליח בית דין.

הלכה ג' (המשך) — שלוחים זענען נישט מחלל שבת

רמב"ם: "שלוחים אלו אין מחללין עליהם את יום טוב ואין צריך לומר שבת, שאין מחללין את השבת לקיימו."

פשט: די שלוחים מעגן נישט מחלל זיין שבת אדער יום טוב פאר זייער שליחות, ווייל דער יום טוב איז שוין נקבע געווארן.

חידושים: א וויכטיגער יסוד'דיגער חילוק: **קידוש החודש** — קובע זיין ווען ס'זאל זיין יום טוב — איז א יסודות'דיגע זאך וואס איז דוחה שבת. אבער **מודיע זיין** דעם עולם ווען יום טוב איז — דאס איז נאר א פראקטישע זאך, און דערפאר איז עס נישט דוחה שבת. דער חילוק איז צווישן **קביעת** יום טוב (מעשה בית דין) און **ידיעת** יום טוב (אינפארמאציע).

הלכה ג' (המשך) — אויף וועלכע זעקס חדשים גייען שלוחים

רמב"ם: "על ששה חדשים היו שלוחים יוצאים — על ניסן מפני הפסח, על אב מפני התענית, על אלול מפני ראש השנה... על תשרי מפני תקנת המועדות, על כסלו מפני חנוכה, ולאדר מפני הפורים."

פשט: נאר פאר זעקס חדשים האבן שלוחים ארויסגעגאנגען, ווייל נאר דאן איז עס נוגע פאר ימים טובים/תעניות.

חידושים:

1. **שבועות** דארף נישט קיין שלוחים ווייל עס איז אויטאמאטיש 49 טעג נאך פסח.

2. **אלול** — דער תועלת פון שלוחי אלול איז **כדי שישבו מצפים יום שלשים לאלול** — מ'זאל וויסן ווען איז די דרייסיגסטע טאג פון אלול, כדי מ'זאל קענען זיצן און ווארטן אויב ראש השנה איז היינט. אן שלוחי אלול וואלט מען נישט געוואוסט אפילו ווען די דרייסיגסטע טאג איז, און מ'וואלט געהאט **דריי טעג ספק** אנשטאט צוויי. מיט שלוחי אלול ווייסט מען כאטש ווען אלול האט אנגעהויבן, און דער ספק איז נאר צוויי טעג (ל' און ל"א).

3. **אם נודע להם שקדשו בית דין יום שלשים** — אויב מ'דערוויסט זיך אז בית דין האט מקדש געווען דעם דרייסיגסטן, איז נאר דער איין טאג קודש. **ואם לא נודע להם** — מאכט מען ביידע טעג קודש ביז שלוחי תשרי קומען אן.

4. **בזמן שבית המקדש קיים** — דער רמב"ם טוישט אויס: אנשטאט אב (תענית) איז דא **אדר מפני פסח קטן** (פסח שני פאר טמאים). אפשר אין בית שני האט מען אויך געדארפט וויסן וועגן תשעה באב (ווען ס'איז נישט געווען שלום), אבער דער רמב"ם ברענגט עס נישט.

הלכה ד' — ווען גייען ארויס די שלוחים

רמב"ם: "שליחי ניסן ושליחי תשרי אין יוצאין אלא ביום ראש חודש אחר שתעלה השמש עד שישמעו מפי בית דין 'מקודש'... אבל שליחי שאר ששת החדשים יוצאין מבערב אחר שנראה הירח אף על פי שעדיין לא קידשו בית דין את החודש."

פשט: שלוחי ניסן און תשרי דארפן ווארטן ביז בית דין זאגט "מקודש" פאר זיי גייען ארויס. שלוחים פון אנדערע חדשים קענען ארויסגיין גלייך ווען מ'זעט די לבנה, נאך פאר קידוש בית דין.

חידושים:

1. **דער אויסנאם:** אויב בית דין האט מקדש געווען **בסוף יום כ"ט** (פאר צאת הכוכבים), קענען אפילו שלוחי ניסן/תשרי ארויסגיין גלייך דעם אווענט, ווייל זיי האבן שוין געהערט "מקודש".

2. **דער טעם פאר דעם חילוק:** ניסן און תשרי זענען מער נוגע — א טעות אין תשרי קען ברענגען אז מ'מאכט **יום כיפור** דעם פאלשן טאג. א טעות אין חנוכה איז נישט אזוי שלימ'דיג ("וועלן מיר עסן אן עקסטערע טאג דאנאטס"). דערפאר איז מען מקפיד ביי ניסן/תשרי אז שלוחים זאלן נאר ארויסגיין מיט זיכערע ידיעה.

3. דאס איז נישט א דין אז פאר קידוש האבן די שלוחים נישט קיין "רעכט" צו גיין. עס איז א **פראקטישע זאך** — מ'ווייסט נישט זיכער אז בית דין וועט מקדש זיין, און מ'וויל נישט שיקן שלוחים מיט פאלשע אינפארמאציע.

הלכה ה' — יום טוב שני מספק

רמב"ם: "כל מקום שהיו השלוחים מגיעים היו נוהגין יום טוב אחד ככתוב בתורה. והמקומות הרחוקים שאין השלוחים מגיעים אליהם היו עושין שני ימים מפני הספק, לפי שאין יודעין את היום שקבעו בו בית דין ראש חודש איזה יום הוא."

פשט: נאנטע פלעצער וואו שלוחים זענען אנגעקומען האבן געמאכט איין טאג יום טוב. ווייטע פלעצער האבן געמאכט צוויי טעג מספק.

חידושים:

1. דא הייבט זיך אן דער יסוד פון **יום טוב שני של גלויות** — אבער עס איז נישט נאר א "גלות" ענין, נאר א ענין פון ווייטע פלעצער וואו שלוחים האבן נישט דערגרייכט.

2. **דער קעיס פון שלוחי ניסן יא, שלוחי תשרי נישט:** עס זענען געווען פלעצער וואו **שלוחי ניסן** זענען יא אנגעקומען אבער **שלוחי תשרי** נישט (צוליב ווינטער/זומער חילוקים אדער אנדערע סיבות). מן הדין וואלט מען געדארפט מאכן פסח איין טאג (ווייל שלוחים זענען אנגעקומען). אבער די חכמים האבן מתקן געווען **"כדי שלא לחלוק במועדות"** — מ'זאל נישט מאכן א חילוק צווישן די מועדות, וואו איין יום טוב האט איין טאג און דער אנדערער צוויי טעג. דאס וואלט אויסגעזען ווי א שינוי אין תורה (ווייל ביי ביידע שטייט "ביום הראשון שבתון"), און עס וואלט געשאפן א "צומישעניש."

3. **שבועות:** אפילו שבועות, וואו כמעט קיינמאל איז נישט שייך א ספק (ווייל ס'איז פופציג טעג נאך פסח, און ביי דעם טיים ווייסט יעדער שוין ווען ראש חודש ניסן איז געווען), פונדעסטוועגן מאכט מען צוויי טעג — **"כדי שלא לחלוק"**.

4. [דיגרעסיע: קיינער וועט נישט זאגן אז מ'מעג נאר וואוינען אין ארץ ישראל (וואו מ'קען פראווען יום טוב ריכטיג). צווי טעג יום טוב איז אפשר א "פאנישמענט" אבער אפשר אויך א שכר. אין הלכות דעות שטייט וואו א איד טאר נישט וואוינען, אבער חוץ לארץ איז נישט אין יענע קאטעגאריע.]

5. [דיגרעסיע: א קורצע באמערקונג וועגן שהחיינו — אויף שמיני עצרת זאגט מען שהחיינו, אויף שביעי של פסח נישט (ווייל שמיני עצרת איז א רגל בפני עצמו).]

הלכה ה' (המשך) — דינים פון נאמנות פון שלוחים

רמב"ם: "אין שלוחים ליותר משנים, אלא אפילו עד אחד נאמן. ולא שליח בלבד, אלא אפילו תגר משאר העם שבא בדרכו ואמר אני שמעתי מבית דין שקידשו את החודש ביום פלוני, הרי זה נאמן."

פשט: מ'דארף נישט ספעציפיש שלוחי בית דין — אפילו א סוחר וואס רייזט פאר זיינע עסקים און האט געהערט ווען בית דין האט מקדש געווען דעם חודש, איז נאמן. אפילו עד אחד איז נאמן.

חידושים: דער רמב"ם גיט דעם טעם: **"שדבר זה עשוי להגלותו"** — דאס איז א זאך וואס וועט סוף כל סוף נתגלה ווערן. דער כלל איז **"עד אחד כשר נאמן"** אויף א זאך וואס איז **"עבידא לגלויי"** (עס וועט ארויסקומען). דערפאר איז דא נישט קיין חשש פון שקר. באמערקונג: דער עד מוז זיין א **כשר'ער איד** — א גוי אדער כותי איז נישט נאמן אויף דעם.

הלכה ט"ז — ווען עדים קומען שפעט נאכדעם בית דין האט שוין מעבר געווען

רמב"ם: "בית דין שישבו כל שלשים ולא באו עדים, והשכימו בנשף — בית דין האט געזעסן דעם גאנצן דרייסיגסטן טאג, קיין עדים זענען נישט געקומען, זיי האבן געמאכט א סעודה (נשף) און אויסגערופן אז דער חודש איז מעובר. ואחר ארבעה חמשה ימים באו עדים רחוקים והעידו שראו את החדש בזמנו בליל שלשים."

פשט: דאס שאפט א פראבלעם — דער בית דין האט שוין פובליק אויסגערופן אז דער חודש איז מעובר, און יעצט קומען עדים וואס זאגן אז דער חודש האט זיך אנגעהויבן פריער. דאס איז א בושה פאר בית דין, און בית דין טאר נישט ווערן א חוזק.

חידושים און הסברות:

1. **דער פראצעדור:**

- **"מאיימין עליהן בעיון גדול"** — מ'שרעקט זיי אן.
- **"ומטריחין אותן בשאלות"** — מ'פרעגט זיי אסאך דעטאלירטע שאלות.
- **"ומטריחין אותן בבדיקות"** — מ'פרעגט אלע מיני בדיקות.
- **"ומדקדקין בעדותן"** — מ'זוכט דקדוקים ווי מענטשן וואס ווילן פסל'ען.
- **"ומשתדלין בית דין שלא יקדשו חודש זה, הואיל ויצא שמו מעובר"** — בית דין פרובירט אז מ'זאל נישט מקדש זיין דעם חודש, ווייל ס'איז שוין ארויס דער שם אז ער איז מעובר.

2. **פארוואס דאס איז נישט "אתם אפילו שוגגים":** דער דין פון "אתם אפילו שוגגים" (אז בית דין'ס קידוש איז גילטיג אפילו בטעות) גילט נאר ווען בית דין האט **מקדש** געווען. אבער דא האט בית דין נישט פאזיטיוו מקדש געווען — ס'איז נאר **"יצא שמו מעובר"** (עס איז ארויס דער שם אז ס'איז מעובר). אויף עיבור איז נישטא דער דין פון "אתם אפילו שוגגים". ממילא, אויב מ'וועט מקבל זיין די עדים, וועט עס טאקע ענדערן דעם חודש — און דאס איז א פראבלעם פאר כבוד בית דין.

3. **ווען עס העלפט נישט: "ואם עמדו העדים בעדותן"** — אויב די עדים בלייבן שטיין ביי זייער עדות, **"וראו העדים אנשים ידועים ונבונים"** — זיי זענען באקאנטע, פארשטענדליכע מענטשן, **"ונחקרה העדות כראוי"** — דעמאלטס **"מקדשין אותו ומעברין לו את החדש מן המפורסם"** — מ'איז מקדש דעם חודש און מ'טוישט דעם גאנצן חשבון, און מ'ציילט פון ליל שלשים.

הלכה י"ח — מעברין את החודש לצורך

רמב"ם: "ואם הוצרכו בית דין לעבר חדש זה בעיבור כשלא באו להם עדים — מניחין, וזהו שאמרו מעברין את החדש לצורך."

פשט: ס'איז דא א מושג אז מ'קען מעבר זיין א חודש "לצורך" — פאר א ספעציפישע סיבה (למשל, אז דער נעקסטער ראש חודש זאל שטימען מיט געוויסע חשבונות). דער רמב"ם לערנט אז דאס גילט נישט נאר פאר שנה (מעברין את השנה לצורך), נאר אויך פאר א חודש. מ'לאזט אוועק די עדים און מ'איז נישט גורס זיי.

חידושים און הסברות:

1. **מחלוקות:** דער רמב"ם ברענגט א צווייטע שיטה: **"ויש מן החכמים הגדולים ואומר לעולם אין מעברין את החודש לצורך, הואיל ובאו עדים מקדשין ואין מהרהרין אחריהם."** — ס'איז דא גרויסע חכמים וואס זאגן אז מ'קען קיינמאל נישט מעבר זיין א חודש לצורך; אויב עדים קומען, מוז מען מקדש זיין.

2. **דער רמב"ם'ס הכרעה — "יראה לי":** דער רמב"ם מאכט א חילוק: **די מחלוקת איז נאר בשאר חדשים חוץ מניסן ותשרי, אדער נאך די רגלים ווען "כבר נעשה מה שנעשה."** אבער אויב עדים קומען אין **ניסן אדער תשרי קודם חצי החודש** (ווען מען קען נאך אריינכאפן סוכות/פסח אויפ'ן ריכטיגן טאג), **מקבלין אותם לכתחילה לכל הדעות, ואין מאיימין עליהם כלל.**

3. **דריי שיטות, נישט צוויי:** אייגנטלעך זענען דא דריי שיטות: (א) דער בית דין קען לגמרי איגנארירן עדים ווען עס פאסט נישט; (ב) דער בית דין קען גארנישט טון קעגן עדים; (ג) דער רמב"ם'ס מיטלוועג — עס הענגט אפ פון וועלכער חודש און ווען.

4. **דער רמב"ם'ס חידוש אין "מאיימין" — פונקט פארקערט פון וואס מען וואלט געמיינט:** דער רמב"ם לערנט אז "מאיימין על העדים" מיינט **נישט** אז מען שרעקט עדים אז זיי זאלן שווייגן (כדי מעבר צו זיין דעם חודש). פונקט פארקערט: **מען איז מאים ווען עפעס איז "נתקלקלה" מיט זייער עדות** — ד.ה. ווען דער בית דין ווייסט אז היינט דארף יא זיין ראש חודש, אבער די עדים'ס עדות איז שוואך אדער זיי ווילן חוזר זיין, **דעמאלטס שרעקט מען זיי אז זיי זאלן יא העלפן מקיים זיין זייער עדות.** אויך ביי מזימין (עדים וואס ווילן מזים זיין די ערשטע עדים) — **מען שרעקט די מזימין אז זיי זאלן נישט מצליח זיין מיט זייער הזמה,** כדי דער חודש זאל מקודש ווערן בזמנו.

5. **דער שליסל: דער חשבון פון בית דין:** א וויכטיגער יסוד: **דער רמב"ם האלט אז דער בית דין ווייסט אלעמאל דורכ'ן חשבון ווען ראש חודש דארף אמת'דיג זיין.** (רב סעדיה גאון האט געהאלטן אז אלעמאל האט מען געמאכט א חשבון, אבער דער רמב"ם'ס שיטה איז אנדערש — דער בית דין ווייסט דורך חשבון, אבער עדות איז אויך נויטיג.) ווען מען פארשטייט דעם, **ווערט די גאנצע הלכה גרינגער:** דער בית דין ווייסט שוין וואס דער אמת איז. אמאל ווייסן די עדים נישט ריכטיג — דאס איז זייער פראבלעם.

דעריבער דארף מען זיך "פארדרייען א קאפ" אז זיי זאלן זאגן ריכטיג (= מאיימין). דער איינציגסטער מאל וואס מען לאזט עס גיין איז ווען **מען האט שוין געמאכט א טעות א גאנצע חודש און ס'איז צו שפעט** — דעמאלטס איז דא כבוד פון בית דין און מען קען עס לאזן. אבער אנדערש, **דער רמב"ם איז זייער שטארק נוטה אז מען דארף מאכן ראש חודש אויפ'ן ריכטיגן טאג.**

6.

6. **סתירה צווישן פרק ב' און פרק ג' — סמכות בית דין ווערסעס עדים:** אין סוף פרק ב' האט דער רמב"ם משמע געווען אז **די גאנצע סמכות ליגט ביים בית דין** — אויב עדים קומען נישט אין צייט, ווערט אויטאמאטיש דער 31סטער טאג ראש חודש, און דער בית דין קאנטראלירט דעם פראצעס. די עדות איז כמעט א "פארמאליטי." **אבער דא אין פרק ג' זעט אויס אז די עדים האבן א שטארקע כח** — דער בית דין קען זיי נישט פשוט איגנארירן ווען זיי קומען מיט קלארע עדות. דאס איז א פונדאמענטאלע שאלה: **וויפיל סמכות האט דער בית דין קעגן קלארע עדות?**

7. **אומגעלייזטע קשיא — סתירה צווישן סוף פרק ב' און פרק ג':** אין סוף פרק ב' האט דער רמב"ם משמע געווען אז **אפילו אויב דער בית דין אליין האט געזען די לבנה, מאכן זיי א שווייג דערפון** (ד.ה. זיי איגנארירן זייער אייגענע ראיה). **ווי קען עס זיין אז עדים פון דרויסן זאלן האבן מער כח ווי דער בית דין'ס אייגענע ראיה?** דאס בלייבט אן אומגעלייזטע קשיא. א פארשלאג: **אפשר דארף מען בעסער לערנען דעם חשבון שפעטער צו זען צי ס'איז דא חדשים וואס ס'קען זיין ביידע** — ד.ה. חדשים וואו לפי המציאות ס'קען זיין א ספק צי די לבנה איז נתחדשה אדער נישט.

8. **"לצורך" — וואס מיינט עס פראקטיש:** דער "צורך" וואס מען רעדט דערפון איז: אז דער ראש חודש פון דעם נעקסטן חודש זאל אויסקומען אויפ'ן ריכטיגן טאג פאר יום טוב. ווען מען איז מקדש דעם חודש דעם 30סטן טאג, קען עס אויסקומען אז דער נעקסטער ראש חודש פאלט אויפ'ן "נישט ריכטיגן" טאג — און דעריבער וויל מען אמאל מעבר זיין.

עד כאן פרק ג'.

תמלול מלא

רמב"ם הלכות קידוש החודש פרק ג' — עדות החודש, חילול שבת, ומודיע זיין

הקדמה לפרק ג'

Speaker 1: א גוטן. אונז לערנען רמב"ם הלכות קידוש החודש, די דריטע פרק. דער פרק, פאר אונז גייען מיר אנהייבן, דארף מען מיט דעם הכרת הטוב ווילן אונז משבח זיין און באדאנקען אונזער חשוב'ע ספאנסער וואס מאכט די שיעור אנגיין, אונזער ידיד, אונזער טייערער ידיד ר' יואל אלי' וועצבערגער, און אלע אנדערע וואס שטיצן און מחזק די שיעור. זאל דער אייבערשטער ענק אלע באצאלן, די זכות התורה זאל אים באגלייטן.

דער פרק לערנט מען ווייטער נאך הלכות אין דעם ענין פון די עדות און די קידוש החודש, פארשידענע פרטי דינים פון ווען די עדים קומען און נאך הלכות. איך מיין ס'איז זייער ענליך צו פרק ב', נאר נישט אלעס האט אריינגעפירט אין פרק ב'. איך ווייס נישט צו דער רמב"ם וואלט געקענט מאכן בעצם פרק ב' איז א גרויסע פרק.

לאמיר פרובירן צו טראכטן אזוי: פרק ב' איז מער אזוי ווי די סדר און די בדיקת העדות, און ווען מ'איז מקדש, נישט ווען מ'איז... די קידוש החדש. וואס איז דאס קידוש החודש? דער פרק גייט רעדן וועגן... די ערשטע האלב

רעדט זיך וועגן דעם וואס מ'דארף גיין און יעדער איינער זאל קומען. ס'איז געווען אז ס'איז א חבר וואס מ'האט שוין געלערנט פריער.

און לערנט אויך וועגן די נושא פון מודיע זיין. זיי האבן געלערנט אז איינע פון די זאכן פון... דער רמב"ם האט געזאגט די לשון, איך האב געזען הרב ר' נאוועט שפרעכנגען אין זיין הקדמה, אז א חלק פון די מצוה פון די בית דין איז צו מברר זיין, מקדש זיין, און מודיע זיין. זיי לערנען אין די פרק וועגן די... מודיע זיין, ס'הייסט אפילו באופן וואס מ'איז נישט מקדש געווען, ס'איז דא א סעודה, און נאכדעם איז דא די נושא פון די שליחים, פון די פייער וואס מ'פלעגט מאכן, און אזוי ווייטער.

און די לעצטע נושא פון די פרק איז בעצם, דעמאלטס איז אויך דא די נושא פון וואס מ'טוט ווען מ'ווייסט נישט, די שאלה פון פלעצער וואס שליחים קומען אן, וואס מ'טוט ווען ס'איז נישט דא, הייבט אן צו מסביר זיין די יסוד פארוואס ס'איז דא יום טוב שני, שפעטער איז דא נאך מער וועגן דעם. און די לעצטע זאך רעדט ער וועגן וואס געשעט, עפעס קומט טאקע יא שפעטער אן איידעם, און זיי טוישן די שפעטער. אינטערעסאנטע פראבלעמען וואס מ'האט געהאט מיט דעם.

האב איך געדעכנט אז ס'איז דא פאר פריער איז געווען מער אזוי זייער בעיסיק, די נארמאלע עיקרים, און דא איז שוין מער פרטים. אבער דארטן

איז אויך מער פרטים. און דא שטייט שוין אלע מיני תוספות פרטים, יא, איך ווייס נישט.

הלכה א' — עדים וואס וואוינען ווייט: צי זיי זאלן גיין

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם אזוי, **עדים שראו את החודש**, עדים וואס האבן געזען די נייע לבנה. איז האבן מיר דאך געלערנט פריער אז זיי דארפן קומען קיין ירושלים. זאגט דער רמב"ם, אבער דאס איז נאר אויב זיי גייען נאך אנקומען אין צייט. **אם היה ביניהם ובין מקום שיש בו בית דין מהלך לילה ויום או פחות**, אויב זיי גייען אנקומען, אויב זענען זיי גענוג נאנט אז אויב זיי וועלן גיין פיר און צוואנציג שעה אדער וויניגער זאלן זיי אנקומען, דעמאלטס זאלן זיי קומען, ווייל ס'קען זיין אז זיי זאלן נאך אלץ אנקומען פאר ס'ווערט די איין און דרייסיגסטע טאג, און ביז ס'ווערט די איין און דרייסיגסטע טאג קען נאך בית דין מקדש זיין און מאכן אז ס'זאל זיין א חודש חסר, אז ס'זאל זיין א משמעות.

אבער **ואם היה ביניהם יתר על כן**, אויב זיי וואוינען זייער ווייט און די וועג גייט דויערן מער ווי דעם, **לא ילכו**, זאלן זיי נישט גיין. פארוואס? **שאין עדותן אחר יום שלשים מועלת, שכבר נתעבר החדש.** אונז האבן פריער געלערנט אז אין די מינוט וואס ס'ענדיגט זיך די דרייסיגסטע טאג, ווערט אויטאמאטיש, ס'ווערט גערופן די שמים איז מקדש, מ'דארף שוין נישט האבן דעמאלטס די בית דין, ווייל ס'קען דאך נישט זיין ראש חודש מער ווי די איין און דרייסיגסטע טאג, סאו ווערט אויטאמאטיש די איין און דרייסיגסטע טאג ראש חודש, איז גייען זיי גארנישט אויפטון, זאלן זיי נישט קומען.

חידוש: "טון" vs. "אויפטון"

איך מיין פון די הלכה לערנען מיר ארויס אז מ'דארף אויפטון און נישט טון. ס'איז אנדערש ווי די וועלט זאגט אייביג, מ'דארף נישט אויפטון, מ'דארף טון, לאמיר גיין, איך האב געזען, לאמיר זיך ארויסלאזן אויפ'ן וועג. אויב גייסטו נישט קענען אויפטון, איז א שאד צו טון. אוודאי, מ'דארף אויפטון, איך בין מסכים. דאס וואס מ'זאגט מ'דארף טון נישט אויפטון, איז ווייל אסאך מאל ווייסן מענטשן נישט וויאזוי אויפצוטון, זאגט מען זאל מען קודם טון.

אפילו דא, די ערשטע הלכה איז **מהלך לילה ויום או פחות**. דאס הייסט, אויב איז עס טאקע א פולע לילה ויום, גייט ער שוין ווייטער נישט אויפטון. אבער ס'איז דא **או פחות**, ער גייט עס אפשר אויפטון. און נישט נאר דעם וואס מ'האט פריער געלערנט אין די פריערדיגע פרק, אפילו אויב ביסט זיכער אז ס'איז דא א טעות, גייט ווערן דא מער מפורש, מיין איך יא, אפילו ס'איז נראה בעליל, טויזנט מענטשן האבן מיר געזען, נישט קיין חילוק, דו גייסט. דאס איז יא טון נישט אויפטון. דאס זאג איך, אבער דא איז דא א גרויסע קשיא, אבער אויף די הלכה וואס מיר האבן געשמועסט וועגן דעם פריער, און מיר האבן געקלאפט די קאפ אין די וואנט וועגן די פראבלעם, און אונזער פרענד דער רמב"ם דא זאגט, אין בינינו, ס'איז דאך ממש א סתירה.

קשיא: סתירה מיט הלכה ט"ז (מקדש למפרע)

הלכה ט"ז, מיר גייען לערנען סוף די פרק, איך וויל נאר דערמאנען, ווייל איך גיי פארגעסן, און ס'איז אויך געמאכט מיר גרינגער אזוי צו זאגן כאילו שפעטער אין סוף פרק גייען מיר זען אז ס'איז יא דא אזא זאך לויט די רמב"ם, ס'הייסט מקדש זיין למפרע. ס'איז דא אז ס'קומט אפאר טעג שפעטער עדים, זאגט די רמב"ם כמעט בפירוש, אדער די רמב"ם האט וועגן דעם פרטים, אז מ'זאגט אז מ'טוישט די סדר החודש למפרע, אויף געוויסע אופנים, אויף געוויסע חדשים וכו', יא. און דא זעט אויס קלאר אז די עדים זאלן זיך אפילו נישט קומען. סאו, ס'איז א גרויסע שאלה, וואס גייט דא פאר?

פארבינדונג מיט פרק ב' — "נחקרו עדותן" / "כתשו שמים"

אויך האבן מיר געלערנט אין די פריערדיגע פרק, אז אפילו ס'איז יא חקירת העדים, נאר **ולא יספיקו**, אפילו די עדים שטייען דארט ביי בית דין, און ס'איז שוין געווארן ביינאכט, און מ'איז נישט מקדש ביינאכט, איז עס שוין געווארן צו שפעט.

מעגליכע תירוצים

און קען זיין די **לא ילכו** אויך, איך טראכט איך, איז קאנעקטעד מיט די הלכה וואס מיר האבן פריער געלערנט, אז אונז זארגן זיך אז ס'זאל נישט זיין קיין פחי נפש, ווייל זיי וועלן נישט קומען נעקסטע מאל. סאו, אנשטאט מ'זאל זיי זאגן "גיי ארויס, אפשר וועסטו זיין לאקי, די וועג וועט דויערן, ס'וועט זיין קפיצת הדרך", **לא ילכו**, ווייל אונז זארגן זיך אויף דעם אז נעקסטע מאל זאל ער קומען.

אקעי, אבער ס'קען זיין אז די פשוט'סטע זאך איז, יא, אבער ס'איז נישט מעגליך, ער גייט... ס'איז זיין וועג. דאס וואס מ'זאגט אז די וועג איז די צייט, ס'מיינט אפשר קען מען לויפן, איך ווייס נישט, ס'איז נישט א נארמאלע וועג, ס'נעמט אזוי לאנג.

ס'קען זיין אז די תירוץ פאר די בעיסיק קשיא איז אז מ'זאל נישט גיין. אפשר טאקע וועגן די הלכה אין ט"ז, אז דו גייסט יעצט צומישן אלעס. אויב די עדים רופן זיך גארנישט אן, און די בית דין האבן אין קדושת שמים און זיי זאגן גארנישט, פארט אלעס לויט דעם, וועט מען מאכן פסח און סוכות לויט דעם. רוף זיך נישט אן זאכן וואס פעלט נישט אויס. אויב זיי וועלן קומען, דעמאלטס הייבט זיך אן די פראבלעם וואס מ'לערנט אין סוף פרק. אבער ס'זעט נישט אויס אז ס'איז דא א חיוב אז זיי זאלן קומען. דאס איז זיכער, דאס איז די ווארט. אזוי ווי ער זאל נישט מאכן קיין טראבל, ווייל ער קען מאכן טראבל. יא.

דיסקוסיע: "מועלת" — די לשון פון דער רמב"ם

Speaker 2: ס'שטייט אין מעלת, דאס איז די קשיא כאילו, ס'שטייט אין מעלת.

Speaker 1: אבער אפשר די אין מעלת איז וואס מ'זאגט זיי. למעשה, אויב זיי וועלן קומען, וועט זיך אנהייבן שוין איינמאל מעלת, וועט זיין צרות. ס'איז דאך אלץ, די קשיא איז בעסער ווי די תירוץ, אבער וואס וועל איך טון?

פארבינדונג צו פרק ב' — "נחקרו עדותם"

לאמיר זען, לויט וואס דו זאגסט יעצט, קען זיין אז דאס וואס איז פריער געשטאנען מיינט אויך באופן ווען די עדים האבן נאכנישט געזאגט זייער הגדת עדות. סאו, **נחקרו עדותם** מיינט מ'האט זיי אנגעהויבן פרעגן ווער ביסטו, אבער זיי האבן נאכנישט געזאגט זייער הגדת עדות. ממילא איז **כתשו שמים**, ווייל אויב נישט איז ווערד די סתירה פון דא און ט"ז.

Speaker 2: יא, דאס איז א גרעסערע סתירה. די הלכה קען מען זיך אן עצה געבן, און יענע הלכה איז שווער זיך אן עצה צו געבן.

Speaker 1: יא, אבער איך זאג, פון דא באקום איך א קצה חוט, אז ווי לאנג מ'רופט זיך נישט אן, אלע צרות הייבט זיך אן ווען מ'רעדט זאכן וואס מ'דארף נישט. סאו דארטן אויך, נכרי עדות, א מענטש זאגט מ'האט שוין אנגעהויבן די פראצעס, אבער מ'זעט שוין, ווערט שוין שפעט, האט מען זיי געזאגט, אקעי, זאג נישט ווייטער, ס'פעלט נישט אויס. קען זיין.

הלכה ב' — חילול שבת פאר עדות החודש

Speaker 1: אקעי, גייען מיר לערנען ווי וויכטיג ס'איז אז יעדער איינער זאל גיין, און מ'גייט אין חילול שבת. **עדים שראו את החודש**, עדים וואס האבן געזען די נייע חודש. אינטערעסאנט, מ'רופט עס די חודש, זיי האבן געזען די לבנה בחידושה, ווייל חודש מיינט די טייטש, די לבנה, די נייע לבנה, ס'הייסט חודש, אזוי זעט אויס. **הרי אלו הולכים לבית דין להעיד**, זאלן זיי ארויסגיין צו די בית דין. זאגט דער רמב"ם, **אפילו היה שבת**, דארף מען זיך ארויסלאזן דעם וועג אפילו שבת, און אפילו אויב ס'וועט זיין חילול שבת, למשל דארף מען ארויסגיין אינדרויסן פון די תחום שבת, אדער שפעטער וועט מען זען אפילו מער ווי דעם חילול שבת.

פארוואס? **שנאמר "אשר תקראו אתם במועדם"**, אז די מועדים של ה', זיי האבן פריער געלערנט אז **אשר תקראו אתם** מיינט אז די בית דין זאל זיין קובע ווען די ריכטיגע צייט זאל זיין. **לפיכך, וכל מקום שנאמר המועד, דוחה את השבת.** אינטערעסאנט. דאס הייסט, מ'זעט ביי די משל, קרבן

מועד במועדו מיינט אז מ'דארף עס נישט מקיף זיין אפילו אויב ס'קומט אויס שבת. אינטערעסאנט. לפיכך... לפיכך, ס'איז דוחה שבת. די קביעות המועדות איז דוחה שבת.

חידוש: יום טוב אליין איז נישט דוחה שבת, אבער דא יא

ס'איז אינטערעסאנט, דער יום טוב אליין איז נישט דוחה שבת, אבער דא איז דאך מער ווי דער עצם יום טוב. דא איז דאך... דער יום טוב אין גאנץ כלל איז תלוי אין די צוויי עדים. איך ווייס נישט צו זאגן אז דער יום טוב איז נישט דוחה שבת. איך זאג, ס'איז דא אסאך זאכן, מ'טאר נישט טון אפילו יום טוב זאכן, מ'טאר נישט טון... איך ווייס, שמא יעבירנו. סופר, דרבנן. איך זאג, אבער דא רעדט מען נישט פון סתם... דוחה זיין שבת צו וויסן ווען יום טוב, נאר צו וויסן ווען גאנץ כלל ישראל זאל מאכן יום טוב. ווען איז יום טוב? ווען גאנץ כלל ישראל זאל מאכן יום טוב, איז דוחה די שבת פרטי פון די צוויי עדים. קען זיין אזוי. יא.

נאר ניסן און תשרי

יא, איז **לפיכך**, זאגט דער רמב"ם, **אין מחללין**, היות יעצט וועלן מיר פארשטיין אז די סיבה פארוואס ס'איז מחלל שבת איז נישט סתם, מ'וואלט ווען קען זאגן אז ס'איז מחלל שבת ווייל ס'איז זייער א גרויסע מצוה פון מאכן קידוש החודש, ס'איז א מצוה וואס איז אויף די בית דין. אבער זאגט דער רמב"ם, ניין, מ'לערנט עס ארויס פון **אשר תקראו אתם במועדם**, אז די סיבה פארוואס ס'איז דוחה שבת איז נישט ווייל די חשיבות פון די מצוה פון מאכן ראש חודש, נאר ס'איז ווייל א ספעציפישע זאך, ווייל די חשיבות פון וויסן ווען צו מאכן יום טוב, איז דאס א מצוה לעצמה, איז דאס א נייע מצוה? נישט א נייע מצוה, ס'איז א דין אין די גרעסערע הלכה פון דאס וואס דער בית דין איז מקדש דעם חודש. אבער דעמאלטס איז עס זייער וויכטיג אז מ'זאל וויסן ווען יום טוב איז, דעמאלטס איז עס דוחה שבת.

לפיכך, ווען איז די הלכה געזאגט געווארן אז די עדים מעגן גיין אפילו שבת און מחלל שבת זיין? **אלא ראש חודש ניסן וראש חודש תשרי בלבד**, ווייל דעמאלטס איז דא תקנות המועדות, וועט מען מתקן זיין ווען דער מועד זאל זיין לויט די עדים. אבער אנדערע טעג, איז נישטא קיין ימים טובים, וועט מען נישט קארן. ס'איז נאר דא צוויי ימים טובים: פסח און סוכות.

דיסקוסיע: וואס מיט שבועות?

Speaker 2: האב איך געטון נאך א יום טוב? שבועות, אבער שבועות...

Speaker 1: יא, טראכט איך וועגן שבועות. ער איז מסביר. וואס איז מיט שבועות? וואס דעסיידט ווען שבועות איז? פסח. שבועות איז דאך תלוי אין פסח.

חידוש: דער מקור פון דוחה שבת — נישט די מצוה, נאר "מועדם"

אבער דער רמב"ם האט דאך געזאגט אז א מצות עשה פון **ראשון הוא לכם לחדשי השנה**, נישט די מצוה איז דוחה שבת, אז דער עדים מעגן גיין וועגן די מצוה פון אפשר ווייל די מצוה איז תלוי ביד בית דין. ס'איז נישט די מצוה. איך האב אויך געטראכט צו די עדים האבן א חלק אין די מצוה, די מצוה איז דאך אויף בית דין. אבער דא זעט אויס אז די סיבה פארוואס ס'איז דוחה שבת איז ווייל אין דעם איז תלוי די גאנצע יום טוב פון כלל ישראל. סאו דאס איז טאקע נאר ווען ס'איז די יום טוב פון כלל ישראל.

דער רמב"ן האט אויך אין פרק א' געברענגט דעם פסוק פון **אשר תקראו אתם**. ס'זעט אויס אז די מצוה פון ראש חודש, וואס וועט מען נפקן מער ווען איז ראש חודש? דו האסט א מצוה פון ראש חודש, מ'זאל ברענגען א מצוה פון ראש חודש, אבער די פוינט פון ראש חודש איז צו וויסן ווען יום טוב איז. אויב לערנט מען עס ארויס פון **אשר תקראו אתם**, אבער אויב זאגט מען אז **החודש הזה לכם** אליין איז א מצוה...

פארוואס איז קידוש החודש דוחה שבת? — די סיבה פון כלל ישראל

Speaker 1: ס'איז נאר דא צוויי ימים טובים, פסח און סוכות. האט מען געפילט נאך א יום טוב? שבועות, אבער שבועות... יא, טראכט איך וועגן שבועות. ער איז מסביר. וואס איז מיט שבועות? וואס דעסיידט ווען שבועות איז? פסח. שבועות איז דאך תלוי אין פסח.

אבער איך זאג, דער רמב"ם האט דאך געזאגט אז א מצות עשה פון **"ראשונה היא לכם לחדשי השנה"**, נישט די מצוה איז דוחה שבת, אז דער אידעם מעגן גיין וועגן די מצוה פון אפשר ווייל די מצוה איז תלוי ביד בית דין. ס'איז נישט די מצוה. איך האב אויך געטראכט צו די אידעם האבן א חלק אין די מצוה, די מצוה איז דאך אויף בית דין.

אבער דא זעט אויס אז די סיבה פארוואס ס'איז דוחה שבת איז ווייל אין דעם איז תלוי די גאנצע יום טוב פון כלל ישראל. סאו דאס איז טאקע נאר ווען ס'איז די יום טוב פון כלל ישראל.

דער רמב"ן האט אויך אין פרשת בא געברענגט דעם פסוק פון **"אשר תקראו אותם"**. ס'זעט אויס אז די מצוה פון ראש חודש, וואס וועט מען ווען איז ראש חודש? ס'איז דא א מצוה פון ראש חודש, מ'זאל ברענגען א מצוה פון ראש חודש, אבער די פוינט פון ראש חודש איז צו וויסן ווען יום טוב איז. אויב לערנט מען ארויס פון **"אשר תקראו אותם"**, אבער אויב זאגט מען אז **"החודש הזה לכם"** אליין איז א מצוה...

ניין, יעצט איז נאר דער רמב"ן, דער רמב"ן זאגט אז דאס איז דער מקור אז מ'נוצט די לבנה, נאר איך געדענק, פרשת בא. דער רמב"ן האט נישט געברענגט אין זיין הערינג די נאמען פון די מצוה. דארף קוקן אין די ספר המצות. וואס שטייט? וואס שטייט? איך גיי שוין איינטקוקן. איך וויל יא זאגן. ער ברענגט דא די לשון. נצחת עשה אחת. יא, ער גייט זיכער ברענגען. ער ברענגט יא, **"החודש הזה"**. אקעי, איך ווייס נישט. איך קען דאך אלץ. און וויאזוי שטייט אין די נוסח המצות הקצר? ס'איז מער קלארער ס'איז...

אבער על כל פנים, די סיבה פארוואס די אידעם מעגן מחלל שבת זיין איז נישט וועגן זיי א מצוה הבאה. למשל, עשה דוחה לא תעשה, ס'איז א מצוה אויף זיי. ס'איז דאך נישט קיין מצוה, ס'איז דאך נישט קיין חיוב אויף זיי, ווייל ס'איז א ענין פון כלל ישראל. מער ענין לחדש חדשים, וואס צו דעם איז **"החדש הזה לחדשי חדשים"**. בית דין דלבד. ס'איז א מצוה אויף די בית דין, אבער וואס איך זאג דא איז אז די סיבה פאר די אידעם מעגן...

Speaker 2: ניין ניין, בית דין דלבד מיינט צו זאגן אז די בית דין האט די רעכטע ווייטער.

Speaker 1: יא, יא. אקעי, אבער נאך אלץ איז די מצוה אויף די בית דין. אבער איך זאג פאר די סיבה פארוואס די אידעם מעגן מחלל שבת זיין, און נישט וועגן ס'איז עפעס א מין מצוה וואס איז חשוב'ער ווי שבת, אזוי ווי אזא עשה דוחה לא תעשה, נאר ס'איז עפעס אן ענין אז כלל ישראל, ס'איז מער אזוי ווי כלל ישראל ווערסעס א יחיד. דיין אייגענע שבת איז נדחה פאר די כלל ישראל.

Speaker 2: דו זאגסט אן אייגענע סברא יעצט.

Speaker 1: און קוק, ביי די נעקסטע שטיקל וועט אויך אזוי משמע זיין.

הלכה ב: בזמן שבית המקדש קיים — מחללין על כולן

Speaker 1: ס'איז משמע בית המקדש קיים, וועט אויך שטימען, **"מחללין על כולן"**. זאגט דער רמב"ם, דאס וואס איך זאג אז מ'איז נאר מחלל שבת פאר חודש ניסן און חודש תשרי, דאס איז בזמן הזה. נישט בזמן הזה ממש, אבער ווי לאנג ס'איז נאך מקדשין על פי הראיה ווען ס'איז שוין נישטא קיין בית המקדש. וואס דעמאלטס איז עס נוגע ווען ס'זאל זיין פסח און יום כיפור און סוכות.

אבער בזמן שבית המקדש קיים, דעמאלטס איז מען יא **"מחלל על כולן"**. פארוואס? **"מפני קרבן מוסף שבכל ראש חודש"**. יעדן ראש חודש ברענגט מען דאך א קרבן מוסף, און אונז ווייסן אז דער קרבן מוסף איז אזוי חשוב, שיהא דוחה שבת.

מ'רעדט נישט דא דוקא אויב ראש חודש קומט אויס שבת, אפילו ווען דער ראש חודש קומט אויס מאנטאג און דינסטאג. אבער ווייל דער מוסף פון ראש חודש איז אזוי חשוב אז ס'איז דוחה שבת, און אין די הענט פון די עדים ליגט דער ראש חודש, דער מוסף ראש חודש.

דיסקוסיע: איז דער קרבן מוסף דער גורם פאר חילול שבת?

Speaker 2: יא יא, אבער וואס ער זאגט איז אזוי, און ווייל מ'זעט אז דער מוסף ראש חודש איז אזוי חשוב אז ס'איז דוחה שבת פאר די כהנים אין בית המקדש, איז עס אויך דוחה שבת פאר די עד וואס האט די עדות צו זאגן ווען ס'איז ראש חודש.

Speaker 1: רייט, ניין, איך פארשטיי, אבער וואס דאס זאגט איז אז דאס איז חשוב'ער לכאורה פאר די זעלבע מועדו. שטייט דאך אויך אויף דעם, ס'איז א פארט פון די זעלבע פרשה פון קרבנות מוסף. סאו **"במועדו"** טייטשט אז אפילו די מוסף פון שבת איז דוחה שבת. איך מיין צו זאגן, אלע קרבנות מוסף זענען דוחה שבת. בכלל, קרבנות תמיד, מוסף, איז אלעס דוחה שבת. איז די זעלבע זאך. ראש חודש איז דוחה שבת, און ממילא איז אויך די קביעה צו וויסן אז ס'איז ראש חודש אז מ'זאל קענען ברענגען די קרבן.

Speaker 2: ס'איז אינטערעסאנט, אפשר איז דאס אזוי ווי א פארט אין די מצוה, אין די מוסף? דו זאגסט א פאני זאך, מ'קען נישט ברענגען די מוסף ביום שלשים אויב נישט די עדים קומען נישט. און היות די קרבן מוסף איז חשוב'ער ווי שבת, ווייל מ'זעט אז ס'איז מחלל שבת פאר די כהנים, איז עס אויך מחלל שבת פאר די עד.

Speaker 1: איך פארשטיי, דו מיינסט צו זאגן כאילו, איך וויל וויסן צו ס'איז א נייע דין אז קידוש החודש איז דוחה שבת, אדער מקריב זיין די מוסף בזמנו איז דוחה שבת. דארף מען טון אלעס וואס מען קען טון כדי דאס צו טון, און קלאר און געוויסן אז ס'איז ראש חודש.

ס'איז שווער צו זאגן אז די קרבן מוסף איז גורם די דוחה זיין שבת, ווייל ס'וועט זיין עפעס אזא מין מכשירים, עפעס א ווייטע מכשיר פאר די קרבן מוסף. ס'איז נישט אפילו א מכשיר, ס'איז מער די קביעות פון די חודש. אבער נאר ווען די קביעות פון די חודש איז גענוג חשוב.

Speaker 2: ניין, ס'איז קובע למען, למען, למען אז ס'איז ראש חודש. ס'איז דא א נפקא מינה. איך מיין, אויב ס'איז דא א מוסף יום טוב חודש, יאללה, יבוא, איז נישט גענוג וויכטיג. אבער מוסף, אדער די זאך וואס מאכט אז ס'איז ראש חודש, איז וויכטיג.

Speaker 1: איך וויל דיר גראדע זאגן, ס'איז וויכטיג אז ס'זאל זיין ראש חודש. אז ראש חודש זאל געשען איז א וויכטיגע זאך. די מוסף פון ראש חודש, די עבודה פון ראש חודש.

Speaker 2: דאס הייסט, אז די קרבן מוסף איז דוחה שבת איז מער אזא סימן אז דו זאלסט וויסן אז דער חודש איז דער חשוב'ער חודש, ממילא זאל עס אויך דוחה זיין פאר די עדים.

הלכה ג: מזכים, עד אחד, און ספק

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם ווייטער, זאגט דער רמב"ם, די חילול שבת וואס איז דוחה שבת איז נישט פשט א לימיטעד אז נאר די עדים מעגן. זאגט ער, **"כשם שמחללין העדים שראו את החודש את השבת"**, וואס זיי האבן דאך פריער געלערנט, ס'איז געווען א תקנה אז מ'שיקט מיט אויך די עדים וואס זענען זיי מזכה, וואס זאגן אז זיי זענען זכאי, זיי זענען וואוילע אידן, זיי מעגן אויך קומען, **"אם לא היו בית דין מכירין את הרואים"**.

אינטערעסאנט, ווייל דאס איז דאך ווייטער נאר א דין דרבנן, יא? מעיקר הדין דארף מען נישט קיין... א מעשה וועט דאך נישט קענען ווערן שבת, יא?

"ואפילו אם היה זה שמעיד אותם לבית דין עד אחד", וואס לכאורה איז נישט גענוג, מ'וועט דאך דארפן נאך אן עד, אבער **"הרי זה הולך ומחלל שבת מספק שמא ימצא אחר ויצטרף עמו"**. אפשר וועט זיין דארטן, וועט פונקט ארויסקומען נאך איינער וואס קען אים, וועט ער צוזאמענעמען זאל זיין...

און די זעלבע זאך אויך עד אחד שראה את הירח אויף די זעלבע סיבה. אבער דאס איז נאך א גרעסערע חידוש, אפילו דער וואס קען זייער זאל שטיין. שטיין א גאנצע צייט עדים, מ'ווייסט טאקע נישט. אה, שטייט יא הו עד? יא, איך ווייס נישט.

הלכה ד: חולה, חמור, כלי זין, מזונות

Speaker 1: דאס איז דער רמב"ם: **"היה עד שראה את החודש בליל שבת חולה"** — אויב איז ער א שוואכער און ער קען נישט אליין גיין, **"מרכיבין אותו על החמור"** — מעג מען אים מיטגעבן איינער וואס זאל זיין זיין בעל עגלה. און ס'איז א איסור מחמר, רייט מען אויף א חמור. אבער די עיקר ווארט דא איז... **"מרכיבין אותו על החמור"**, נישט קיין אנדערע מענטשן, דער מענטש אליין.

אבער אויב איז ער א חולה, וועט ער דאך מסתמא דארפן נאך איינעם וואס זאל דרייוון די חמור. דאס וועט מען אויך מעגן, אזוי ווי מען מעג... אה, **"מרכיבין אותו"**, דאס איז די טענה. **"מרכיבין אותו"** מיינט ער אליין זיצט אויף די חמור. ער זיצט אויף די חמור, אבער מ'נעמט מיט איינעם. אז מ'פירט די חמור איז די שאלה פון...

"אפילו במיטה", אפילו מ'שלעפט מיט זיין בעט, וואס דאס איז שוין... הוצאה. מיר האבן נאך מענטשן, הוצאה. ס'איז נישט קיין הוצאה, ווייל ס'איז א חי במיטה איז פטור. But anyway, יא? אינטערעסאנט. יא. אבער אפשר אם דרבנן איז עס אסור, און די חידוש איז אז מ'מעג. יא. נישט קלאר.

"ואם יש לו מאורב בדרך" — אויב האט מען מורא אז ס'איז דא אויפ'ן וועג ליסטים מזויינים, וואטעווער ראובערס, **"לוקחין העדים בידם כלי זין"** — מעגן זיי מיטנעמען כלי זין. **"ואם היתה דרך רחוקה"** — מעגן זיי אויך מיטנעמען מזונות צו עסן.

פון דא לערנט מען א וויכטיגע הלכה, אז טאמער א מענטש גייט נעמען א מסוכנ'דיגע וועג, זאל ער מיטנעמען א גאן. סתם, איך מיין שוין. אויב ס'ארבעט.

הלכה ד (המשך): אפילו ראוהו גדול ונראה לכל

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, ווייטער זאגט ער, ס'איז דא נאך א גרעסערע חידוש. וואס טוט זיך ווען די לבנה איז געווען שיין און יעדער האט עס געקענט זען? ממילא קענסטו עס האבן אז אסאך מענטשן האבן עס געזען.

זאגט דער רמב"ם, **"אפילו ראוהו גדול ונראה לכל"** — יעדער האט געקענט זען די לבנה, **"לא יאמרו"** — זאלן די עדים נישט טראכטן צו זיך, **"כשם שראינוהו, ראוהו אחרים"** — פונקט ווי אונז האבן עס געזען, האבן עס נאך מענטשן געזען, פארוואס פעלט אויס מחלל שבת זיין? מ'זאגט נישט אזוי, ווייל אפשר פאר סאם ריזאן ביסטו יא דער ריכטיגער עדות. **"אלא כל שיראה החודש וראוי להעיד, ובינו ובין המקום שקבוע בו בית דין לילה ויום או פחות, מצוה עליו לחלל את השבת ולילך ולהעיד."**

הלכה ה: מקבלין עדות החודש כל יום שלשים — דער מעשה פון נתקלקלו בשיר

Speaker 1: יעצט גייט מען לערנען וועגן א נייע זאך, אויך ווען מ'איז מקבל עדות. ס'איז אויך א סתירה מיט פריערדיגע זאכן. יא, יא, יא, ס'איז אינטערעסאנט. איז אזוי, וואלט איר שוין, אמאל די רמב"ם, ס'קען זיין אז די, אז די, און ער זאגט עס נישט פריער, ווייל דאס איז אויך נאר בזמן שבית המקדש קיים, וואס דא די פראבלעם פון נתקלקלו בשיר. ער גייט דערפון בפירוש, לאמיר זען. לאמיר פארדרייען.

אמאל געווען צייטן, מ'דארף וויסן וואס איז אמאל געווען ביי אידן. אמאל איז געווען אזוי, אויב מקבלין עדות החודש כל יום שלשים, דאס הייסט א גוטערעס. עדות החודש איז נפקא מינה נאר די דרייסיגסטע טאג. דאס וואס אונז כאפן אין די אלע הלכות, סאו די גאנצע, איינס דרייסיג איז עניוועיס ראש חודש. סאו די גאנצע נפקא מינה, אויב ס'קומט די דרייסיגסטע, איז שוין דעמאלטס קידוש החודש.

איז פלעגט מען מקבל זיין עדות א גאנצן טאג ביז די שקיעה, איך ווייס נישט ביז די טייסטע כוכבים, איך ווייס נישט ביז ווען, ביז ס'ווערט ביינאכט, אז מ'קען מאכן היינט ראש חודש, מ'זאגט מיר קידוש.

יעצט, ס'איז אמאל געווען אזא מעשה. **"פעם אחת"**, אמאל און אמאל איז געווען א מעשה: **"שתי העדים מלבוא עד בין ארבעים"**. דאס הייסט,

ס'זעט אויס נארמאל, די איידערן פארציילן דאך אז ס'איז געווען נעכטן ביינאכט, רייט? בליל שלשים, רייט? די לפניו זעט מען דאך ביינאכט, נישט אינדערפרי. סאו געווענליך, די איידערן איז קומען אינדערפרי. ווי לאנג שוין נעמען זאלן קומען? אפילו ס'איז געקומען פון אביסל פון די ווייטנס, אבער ס'איז נישט צו וייט.

שטייט דאך, יא, מ'דארף לערנען, ס'שטייט שוין מהלך לילה ויום, אבער מהלך לילה ויום מיינט נישט ליטערעלי פיר און צוואנציג שעה, ווייל דו קומסט שוין נאר די נעקסטע נאכט. ס'מיינט צו זאגן ביז מ'קומט אן מארגן אינדערפרי ערגעץ. איז דאס איז געווען לכאורה די נארמאלע סדר, ס'איז געקומען געווענליך איידער. פארמיטאג נאך, לאמיר זאגן.

אבער איינמאל איז געשען אזוי: די איידעמען האבן חזון געקומען ביז בין הארבים, ביז ס'איז שוין געווען די צייט פון די תמיד, די תמיד של בין הארבים. **"ונתקלקלו במקדש"** זענען זיי זיך קאלעקט געווארן, **"ולא ידעו מה יעשה"**, זיי האבן נישט געוואוסט וואס צו טון. די כהנים זענען געווען... נתקלקלו מיינט נישט אז מ'האט

הלכה ה — תקנת קבלת עדים עד המנחה

Speaker 1:

דו מיינסט צו זאגן ביז מ'קומט אן מארגן אינדערפרי ערגעץ. איז דאס איז געווען לכאורה די נארמאלע סדר. ס'איז געקומען געווענליך עדים פארמיטאג נאך, לאמיר זאגן.

אבער איינמאל איז געשען אזוי: די עדים האבן פארזוימט, זיי זענען געקומען ביז בין הערבים, ביז ס'איז שוין געווען די צייט פון די תמיד, די תמיד של בין הערבים. ונתקלקלו במקדש, זיי זענען קאליע געווארן, ולא ידעו מה יעשו, זיי האבן נישט געוואוסט וואס צו טון.

די כהנים זענען געווען נתקלקלו, מיינט נישט אז זיי האבן נתקלקל געווארן, מיינט עס אז זיי זענען געווארן נסתפק. וואס ווילן זיי טון? אם יעשו עולה שלא בין ארבעים, זאגט דער ספק צו מקריב זיין די קרבן עוד שלא בן אבים.

פארוואס איז די פראבלעם? שמא יבאו עדים, טאמער וועלן אפשר קומען עדים נאכדעם וואס די קרבן תמיד איז שוין מקריב געווארן, ואי אפשר קריבן משפט פאר יום אחר תמיד שלא בן אבים. יא, ס'איז דאך דא א דעהא השלם כל הקרבנות כולם. סאו מ'טאר דאך נישט מקריב זיין, מ'טאר נישט, וואס בדיעבד אויך איז אויך נישט. בדיעבד אויך נישט.

א טאג וועו מ'דארף מער קרבנות, שטופט מען אפ די תמיד שלא בן אבים שפעטער, אזוי ווי ערב פסח. איז האבן זיי געוואלט וויסן אז זיי זאלן אפשטופן אביסל.

Speaker 2:

פארקערט, מ'מאכט עס פריער.

Speaker 1:

But anyway, שפעטער, טאמער נישט חיין.

Speaker 2:

ניין, געווענליך מאכט מען תשעה יום אחת, ערב קרבן פסח איז א יצר מינקלאמין, מען מאכט עס נאכדעם, אזוי געדענקט מיין איך.

אבער נארמאל פלעגט מען עס שחט'ן ביי שמונה יום אחת, אזוי ווי ס'שטייט אין תמיד נשחטא אין פתחת פסחים, און מ'דארף וויסן צו מ'זאל מקריב זיין יעצט, מ'זאלווארטן, אפשר וועט קומען אן איידעם, און מ'זאל מוזן מקריב זיין די קרבן מוסף קודם. איז דאס האבן זיי נישט געוואוסט.

איז וואס איז געווען? וואס איז די פראבלעם? ווייסט מען נישט, ווייסט מען נישט. וואס טוט מען ווען ס'איז דא א ספק? וואס איז עס א גרויסע פראבלעם?

Speaker 1:

ניין, ס'איז נישט.

Speaker 2:

און די גמרא שטייט נתקלקל הלוים בשו"ה. דער רמב"ם האט עפעס געטוישט און געשריבן אז זיי האבן נישט געוואוסט צו זיי זאלן ברענגען די תמיד של הבן ארבעים. אינטערעסאנט.

בקיצור, ס'איז געווען א מבוכה, עפעס א צומישעניש אין בית המקדש. דאס איז נישט קיין וועג. די בית המקדש דארף זיין קלאר.

האבן די בית דין, זיך אויפגעשטעלט די בית דין, די תקנה איז אז מ'מאכט א תקנה **שלא מקבלין עדות החודש אלא עד המנחה.** מנחה מיינט מנחה קטנה?

Speaker 1:

אזוי זאגט ער.

Speaker 2:

אבער נאר מקבל עדות ביז מנחה. אה, זעט אויס אז דעמאלטס האבן זיי געווארט, זיי האבן געווארט ביז שפעט, ס'ווערט שוין צו שפעט צו מקריב זיין תמיד, ס'ווערט א פראבלעם.

האבן זיי געמאכט א תקנה אז מ'איז נישט מקבל די עדים נאר ביז זמן מנחה, **כדי אז אויב ס'וועט קומען עדים, שיהא שהות ביום להקריב מוספין ותמיד של בין הערבים**, און ס'זאל נתקיים ווערן.

ס'נעמט א געוויסע, ס'נעמט א שטיק צייט, איך ווייס נישט, א האלבע שעה, א שעה, איך ווייס נישט ווי לאנג ס'נעמט, איך מיין געווענליך נעמט עס א שעה, אזוי קומט אויס אין פסחים. ס'נעמט צייט, ס'איז א גאנצע סדר העבודה.

איז האט מען געדארפט מאכן א תקנה אז אויב ס'וועט קומען עדים שפעטער, וועט מען זיי נישט אויסהערן. דאס הייסט, ס'גייט זיכער נישט זיין היינט ראש חודש, ממילא קען מען רואיג מקריב זיין דעם קרבן תמיד של בין הערבים, מ'דארף נישט ווערן פארלוירן.

הלכה ו — ווען עדים קומען נאך מנחה

Speaker 2:

ואם, איז מילא וואס טוט מען? **ואם לא באו עדים עד המנחה, מקריבין תמיד של בין הערבים.**

ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה, טאמער זאגט ער ס'וועט קומען יא שפעטער עדים, וואס טוט מען? זיי זענען נישט מקבל כביכול, אבער וואס טוט מען? **נוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש.**

מ'פירטביידע טעג קודש. וואס מיינט קודש? מיט וועלכע ענין? מ'האט דאך נישט מקריב געווען קיין תמיד, אה, קיין מוסף. סאו וואס טייטש קודש? וויס איך נישט. און... וואס זאגט יעלה ויבא? אבער דאס איז א הייליגער טאג, נו? קודש? האט מען געהערט די ווארט קודש? מקראי קודש? ס'שטייט נישט ביי די מקראי קודש? איך ווייס נישט.

אקעי, אבער על כל פנים איז זיכער, אפשר קודש מיינט מען לשון מקדש? מקדשין את החודש, נישט קודש. אבער ס'איז דאך נישט, מ'האט דאך נישט מקדש געווען די חודש. שלא מקבלין.

ומקריבין מוסף למחר, ושלא היו מקדשין אותו. ניין, **שלא היו מקדשין אותו.** קענסט נישט דאס טייטשן. קודש מיינט לפי זה הלכות ראש חודש. מ'זאגט יעלה ויבא, איך ווייס נישט וואס מ'טוט ראש חודש.

ומקריבין מוסף למחר, ושלא היו מקדשין אותו אחר מנחה. זאגט ער, די מוסף האט מען נאר געמאכט מארגן. אבער וואס טייטש נוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש? פארשטיי איך נישט קלאר. כאילו ס'איז ראש חודש, און וואס טוט מען? I don't understand. ער זאגט נישט אפילו וואס איז די טענה.

בעצם מ'זאגט "מקדש ישראל וראשי חדשים", יא, מקדש. אוודאי איז עס א הייליגע טאג. ווילסטו וויסן די מאי נפקא מינה? ער זאגט אז ס'קען זיין אז

ס'מיינט ראש השנה, ווייל דעמאלט דארף מען זיך היטן איסור מלאכה. אזוי איז דא א צד, אזוי ברענגט ער פון איינער, דאס איז טייטשן עין קדש.

דער רמב"ן זאגט אבער נישט אז ס'רעדט זיך פאר ראש השנה, איז משמע אז דער רמב"ן רעדט פון יעדע ראש חודש. איך געדענק אז מיר האבן גערעדט וועגן דעם אמאל, און מיר האבן געלערנט אין די פריערדיגע מלמא באריכות, אז די שאלה איז וואס מ'פלעגט טון דעמאלטס.

דאס הייסט, מ'האט זיך גלייך אנגעהויבן צו פירן יעדע חודש ביום שלשים קדשת ראש חודש? ספק. יא, ווייל ס'קען דאך קומען שפעטער אן איידעם. דאס איז עפעס די שאלה. דער רמב"ן זעט אויס אז יא, מ'האט אלעמאל געפירט קדש. דאס האט נישט מיט די מוסף. מוסף מאכט מען אפשר נאר בודאי, אבער די חומרות... יא, וואטעווער, איך ווייס נישט וואס נאך.

יעצט, די חשש איז דאך נאר ווען ס'איז טאקע אין בית המקדש, וואס מ'קען צעמישט ווערן מיט די קרבן. היינט איז דאך נישטא די פראבלעם.

איז מיר חורב בית המקדש האבן געטוישט **תתקן רבי יוחנן בן זכאי ובית דינו**, וואס הייסט זיי זענען געווען אין בית דין בזמן חורבן בית המקדש, **שהוא מקדם עדות החדש כל היום כולו**, מ'האט מקדם געווען די גאנצע טאג. וואס הייסט, אין זיין בית דין איז געווען אפן ביז ביינאכט. **אפילו באו עדים ביז יום שלשים בסוף היום שמח לשית קמא, מקדם מעדותא, מקדש יום שלשים.**

דאס איז די הלכה פון א תקנה וואס מ'האט געמאכט אז מ'זאל נישט ווערן צעמישט.

הלכה ז — סעודת עיבור החודש

:Speaker 2

יעצט גייען אונז לערנען וועגן עפעס א ספעציעלע זאך וואס הייסט א סעודת עבור החודש. דאס הייסט, ווען מ'איז מקדש דעם חודש אין די דרייסיג טעג, איז דא א אפס א מעמד קידוש החודש. דאס רעדט מען נישט.

יעצט רעדט מען אזוי: **כשהוא מעברין בית דינת החודש**, ווען דער חודש ווערט א חודש מלא אדער מעובר. פארוואס? אה, **מן השלבו איידעם כל יום שלשים**, ס'איז נאך נישט געווען קיין איידעם א גאנצע יום שלמ"ד. מילא קומט אויס אז הכרח איז מארגן...

אינטערעסאנט ער רופט עס מעברין בית דין סחודש. ס'איז נישט מעברין בית דין, ס'איז קיין שיעור שמים, ס'ווערט אויטאמאטיש. אקעי. זיי זאגן, ער זאגט נישט מקדשו, פארדעם זאגט ער מעברין איז נישט מקדשו.

:Speaker 1

ס'קען זיין מעברין מיט'ן זאגן פאר די איידעם זאלן זיין שטיל.

:Speaker 2

ניין, לאמיר זאגן ס'איז נישט געקומען איידעם בכלל.

:Speaker 1

אדער אויב ס'איז נישט איידעם, ווייל איך זאג אז אסאך מאל איז דא ווען זיי האבן עקטיוולי שטיל געמאכט די איידעם.

:Speaker 2

יא, אבער דאס רעדט נישט דאס. פארקערט, דער חידוש איז, איך מיין אז די סעודה קומט במקום די קידוש החודש. אזוי זאגט ער, די סעודה איז צו מפרסם זיין אז היינט איז ראש חודש.

ווייל געווענליך ווען ס'איז ל' מאכט מען קידוש החודש, און דאס מאכט דער פרסום. אבער ווען ס'איז ל"א קען מען דאך נישט מאכן א קידוש החודש, ווייל ס'פעלט נישט אויס אז ס'איז שוין קדושת שמים, מאכט מען אנשטאט דעם א סעודה.

סאו בעסיקלי, ס'איז א סעודת ראש חודש. ווען ס'איז א סעודת ראש חודש, איז דא א סעודת ראש חודש, אפשר אביסל אן אנדערע סארט סעודת ראש חודש. ס'איז נישט א ספעציעלע סעודה מיוחדת לענין עיבור.

פרטי הסעודה

:Speaker 2

און וואס האט מען געטון? **היו עולין למקום מוכן**, מ'איז געגאנגען צו א צוגעגרייטע פלאץ, א געוויסע פלאץ וואס איז געווען געמאכט פאר דאס. א הויכע פלאץ.

:Speaker 1

יא, דאס איז דער פשט, ס'איז געווען מפורסם. ירושלים, לעבן... איך ווייס נישט.

:Speaker 2

ער זאגט, איך ווייס נישט פארוואס, ס'איז א דאך שטייט, אבער מ'זאגט א מקום מוכן, א רב טאקע פארטי? איך קום דא אויף א שיינע פארטי, איך קום דאך אויף א שיינע הויכע פלאץ.

ועושין לו סעודה ביום אחד לשלש בשורות חודש. ער האט געמאכט א סעודה.

זמן הסעודה

:Speaker 2

און ווען האט ער געמאכט די סעודה? אה, ער זאגט אזוי, **ואין עולין לשם בלילה**, מ'גייט נישט ביינאכט ווען גלייך ביינאכט, דאס הייסט אנהייב נאכט, **אלא בנשף**. וואס טייטש נשף? ביינאכט, ניין? ער זאגט **בנשף קודם עלות השמש**. ער זאגט בנשף בערב יום. ווען ס'איז נאך נאכטס, סוף טאגס, קודם עלות השמש.

ואין עולין לו פת דגן וקטניות. מ'טיילט נישט קיין פלייש דארט, מ'עסט נאר פת פון קטניות. וואס דו זאגסט מ'עסט ברויט מיט חמס? איך ווייס נישט.

דיון: זמן הסעודה והטעם

:Speaker 1

וואס טוט מען דעמאלטס? ס'איז דא א יד הרמ"א. ס'איז אן אינטערעסאנטע זאך די יד הרמ"א. ווייל מ'דארף דאך נישט... די סיבה איז אז מ'זאל נישט טרינקען קיין פלייש און ווין ווייל מ'זאל נישט ווערן שיכור'ט. פארוואס? א מאדנע זאך, ווייל מ'דארף נישט מעיין זיין אין איבער א חושך ווערט דאך מיט זיך אליין. מ'ווייסט נישט? ס'איז דאך פאר'ן דאווענען. וויאזוי מעג מען עסן פאר'ן דאווענען?

:Speaker 2

ואוכלין בית הסעודה. ביי נאכט מען נאך, ביי נאכט מעג מען נאך. קודם עלות השמש.

:Speaker 1

ניין, ר' אלעזר זאגט מ'גייט ארויף ביינאכט, ואוכלין בבית הסעודה. עסן עסט מען ווען ס'איז די צייט פון די סעודה, אפשר אינדערצווישן דאוונט מען אויך. עיקר, מ'גרייט שוין צו די סעודה. אבער פארדעם דאוונט מען, ס'קען נישט זיין א בחור של מסרה, מ'זאל האבן א מנין צום דאווענען.

:Speaker 2

ניין, מסרה איז זיכער פאר די סעודה. ס'זאל זיין א פרשת. **בזהו סעודת מצוה שלא יתברך חודש האמורא בכל מקום.**

אין אסאך פלעצער האסטו געהערט פון די סעודת מצוה, איך האב אזוי נאר פון די רמב"ם, אלעמאל טוט ער דאס. אסאך מאל, קומט אויס די צוויי בלעטער גמרא וואס רעדט וועגן דעם, אבער דו האסט שוין אסאך מאל געלערנט גמרא. דאס איז אינטערעסאנט.

מען גייט באמאכן ארויפגיין פריער און עס נישט מאכן באצאלן. דאס איז א מצב. דאס איז די מצב היינט. יעדע מצב האט זיך זיינע דרכים. ביסקולענע רבי מאכט מוצאי שבת נאכטיגע קאמפטרע. דאס און דאס מאכט... נישט יעדער האט זיך פארגעסן.

ס'קען, מ'דארף ארויפגיין אויף א הויכע פלאץ, ווייל מ'וואטשט די סאנרייז, ווייל מ'עסט נישט די סעודה פארדעם, און ווען ס'גייט דורך, ווען ס'איז זמן סעודה. אקעי. ס'איז נישט קלאר. אקעי.

עד כאן איז דער פרסום וואס מ'מאכט מיט די סעודת עבור החדש.

הלכה ח — פרסום ראש חודש דורך משואות

Speaker 2:

יעצט גייט מען רעדן נאך א סארט, דאס הייסט, דער עקסטער חלק פון דעם פרק רעדט זיך וויאזוי דער עולם געפינט אויס אז היינט איז ראש חדש. די מרחקים.

ס'איז דא אויך דא אסאך היסטוריען, שוין די דריטע בראשונה, רייט? מ'האט געהאט בראשונה מקבל גיין פון יעדער, מ'האט געהאט בראשונה פלעגט מען מקבל זיין כל היום, און יעצט האט מען בראשונה פלעגט מען מודיע זיין מיט די פייערלס.

איז אזוי, ברישונה, זאגט דער רמב"ם, **כשואב בעזרת מקדם שעת החודש.** טאקע איז ראש השנה, ברישונה. ברישונה אין די גוד אלד דעיס, **כשואב בעזרת מקדם שעת החודש.** איז וויאזוי האט מען מודיע געווען פאר די וואס וואוינען ווייט?

זעט אויס אז אין ירושלים האט יעדער מיטגעהאלטן וואס טוט זיך אין די סענטער. אה, דאס הערט מען דאך, ס'קומט די נייעס אין בית המדרש. אבער וואס האט מען געטון?

היו מסוין מסויות בראשי הרים, האט מען אנגעצינדן פייערס, פאקלען, אויף די שפיץ פון די בערג, **כדי אשר ידעו ירחוקים**, כדי די מענטשן וואס וואוינען ווייט זאלן זען אז אויף די שפיץ פון די בערג איז דא פייערס.

הלכה ח — משקלקלו הכותים: פון משואות צו שלוחים

Speaker 1: סאו ווען? סיי די דרייסיגסטע אדער די איינס און דרייסיגסטע? ס'איז שוין נישט אויסגעפעלט, ווייל מ'האט שוין געוואוסט אז ס'מוז זיין. לכאורה, לכאורה, דאס איז די ווארט. אויב מ'האט מקדש געווען... ער זאגט אז מ'קען דאך מקדש זיין בייטאג. סאו עני טיים וואס מ'האט געזען פאקלען בליל ל"א, האט מען געוואוסט אז ס'איז שוין נעכטן געווען. אזוי מוז זיין.

אבער וואס טוט זיך **משקלקלו הכותים**? כותים איז געווען א גרופע אין ארץ ישראל, כותים, וואס האבן געווארן א חלק פון כלל ישראל, אבער זיי האבן אויסגעטייטלט צרות. הנקראים שומרונים היינט, יא, און זיי האבן געהאט אזא מין טריק וואס זיי האבן צוגעפיקסט די עולם, **שהיו משיאין משואות כדי להטעות את העם.** אויך אין חדשים, ווען מ'האט נישט קובע געווען די דרייסיגסטע, וואס דעמאלטס וואלט מען נישט געמאכט בליל ל"א קיין פייערס, האבן זיי אנגעצונדן פייערס צו אפנארן דעם פאלק, אז דער עולם זאל מיינען אז ס'איז געווארן ראש חודש ל', און צומישן די עולם, און מ'זאל פראווענען למשל פסח א טאג פריער.

Speaker 2: [[#2]]

Speaker 1: **התקינו**, וואס האבן די חכמים געזען מיט די סטאפן, האבן זיי מתקן געווען **שיהיו שלוחים יוצאים ומודיעים לרבים**, אז ס'זאל מער נישט זיין מיט אן אופן פון אנצינדן פייערס, נאר ס'זאל זיין ספעציעל שלוחים. דארט איז דא קען מען נישט אפנארן, ווייל מ'וועט וויסן ווער איז דער שליח בית דין, און זיי זאלן מודיע זיין פארן עולם ווען איז געווען ראש חודש.

דיסקוסיע: די צדוקים און די כותים — צוויי סארטן טריקס

Speaker 1: ס'איז אינטערעסאנט, מ'זעט פריער איז געווען די צדוקים וואס האבן געמאכט זייערע טריקס, און דא די כותים. איך רעד נישט אז די צדוקים זענען געווען א כת פון וואס איז דא די אידן, זיי זענען דאך אנגעהויבן פון צדוק וביתוס, זיי זענען געווען תנאים. זיי האבן גענוצט אזעלכע טריקס מיט עדים, זיי האבן געוואוסט וויאזוי אפצונארן עדים. די כותים זענען געווען מער אזעלכע חברה באנדיטן, זיי האבן געטון מער אזא מרידה אקציע, זיי זענען געווען מער אפנארן, זיי זענען געשטאנען אויף א בארג, אנגעצונדן פייער, ס'איז אזא גראבערע אפטו וואס זיי האבן געטון.

Speaker 2: אה, ווייל די צדוקים האבן בעצם געהאלטן אז מ'דארף מקדש זיין די חודש. די כותים דארפן קערן, ס'איז אויך סתם אונטערגעגריידט די בית דין, זיי האבן נישט אויסגענארט די בית דין, זיי האבן אויסגענארט די עולם.

Speaker 1: אה, זייער גוט. אבער ס'קען זיין סתם א מלחמה, עפעס א מחלוקת, זיי האבן פארדרייט א קאפ, איך ווייס נישט.

שלוחים זענען נישט מחלל שבת

Speaker 1: עניוועיס, זאגט דער רמב"ם, **בשלוחים אלו...**

Speaker 2: יא, אבער די שלוחים... דארף מען טראסטן א מענטש, קען מען טראסטן. רייט, די שלוחים זענען דאך זייער וויכטיג, אז לכבוד די שלוחים וועלן מענטשן אין די מרחקים וויסן ווען צו פראווען יום טוב. וועסטו טראכטן אז זיי מעגן אויך מחלל שבת זיין, אז די יום טוב זאל זיין.

Speaker 1: אה, זייער גוט. זאגט דער רמב"ם, פארוואס טאקע נישט? **"שלוחים אלו אין מחללין לו את יום טוב, ואין צריך לומר שבת."** פארוואס? **"שאין מחללין את השבת לקיימו"**, ווייל דא איז שוין דער יום טוב געווען נקבע, מ'האט שוין קובע געווען. נו, וואס דען? דא איז עס א פראקטישע זאך אז די מענטשן, די מרחקים, זאלן וויסן. ס'איז נישט מחלל כדי מקיים צו זיין די מצוה פון יום טוב, ווייל לקדשו.

אינטערעסאנט. ער וועט קובע זיין ווען ס'זאל אמת'דיג זיין יום טוב איז... איז זייער אסאך מער א יסודות'דיגע זאך, קובע זיין ווען ס'זאל זיין די יום טוב. דאס איז שוין מער א פראקטישע זאך, אז מענטשן זאלן וויסן. אזוי ווייט זאגט מען נישט אז ס'זאל... יא.

Speaker 2: [[#3]]

הלכה ט — אויף וועלכע זעקס חדשים גייען שלוחים

Speaker 1: יעצט, נישט יעדע חודש פלעגן די שלוחים פארן, נאר... זאגט דער רמב"ם, **"על ששה חדשים היו שלוחים יוצאים."** זעקס חדשים פון די יאר איז אויסגעקומען, און ס'איז געווען גענוג וויכטיג אז די שלוחים זאלן ארויסגיין מודיע זיין. טייטש, אלע אנדערע טעג איז דאך עס נישט נוגע, ווייל ראש חודש האט מען שוין, סתם י"א אין הלל האט מען געזאגט עניוועי, אדער די דרייסיגסטע, אפשר נאר די איינע דרייסיגסטע, אדער ביידע. און ס'איז אויך נישט נוגע, ווייל די עדים זענען נישט אנגעקומען אזוי. די מקומות הקרובים האבן דאך געוואוסט, די רחוקים דויערט דאך לענגער פון דעם.

ווען יא, זעקס חדשים איז נוגע. **על ניסן**, זאל מען וויסן ווען צו מאכן פסח.

Speaker 2: שבועות זאגסטו איז נישט נוגע, ווייל 49 טעג נאך פסח איז שבועות, אויטאמאטיש. נאר ווען איז די נעקסטע?

Speaker 1: ווייל **אב מפני התענית.** אב, חודש אב, דארף מען וויסן ווען איז תשעה באב. ווייל **אלול מפני ראש השנה.**

Speaker 2: איז דאך אויך שוין נישט נוגע, ווייל ראש השנה אליין האט מען זיך שוין געפראווועט אויך מסתמא די דרייסיגסטע און די איין און דרייסיגסטע.

דער טעם פון שלוחי אלול

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, נאר **כדי שישבו מצפים יום שלשים לאלול**, מ'זאל וויסן ווען איז די דרייסיגסטע טאג אין אלול. אנטשולדיגט, נישט תשרי, איך מיין, מ'איז ארויסגעגאנגען אלול, מ'זאל וויסן ווען גייט זיין ראש השנה דרייסיג טעג.

Speaker 2: רייט, הגם ס'העלפט נישט, מ'דארף נאך אלץ וויסן צו אלול איז מעובר אדער נישט. רייט?

Speaker 1: זאגט ער, וואס איז די פשט? די שלוחים פון אלול טוען אויף אז מ'זאל זיצן אוןווארטן ווען איז דרייסיג טעג פון אלול, און מ'זאל

וויסן, ס'הייסט, מ'זאל וויסן ווען איז די דרייסיגסטע טאג. און דעמאלטס, **אם נודע להם...**

Speaker 2: ס'איז דאך די עדים קומען דאך זיכער אן דרייסיג טעג? ניין, זיי קומען דאך אן ערגעץ ווי אין אלול. נישט קיין חילוק.

Speaker 1: זייער גוט, אבער ס'העלפט נישט, דארף דאך אלץ וויסן ווען איז ראש השנה און ווען איז תשרי.

Speaker 2: אה, אה, אה, גערעכט. ס'העלפט נאר צו וויסן די ספק.

Speaker 1: איז **אם נודע להם שקדשו בית דין יום שלשים**, אויב מ'ווייסט אז בית דין האט מקדש געווען יום שלשים אין אלול, **נוהגים אותו יום קודש בלבד**. נאכאמאל, אויב מ'ווייסט, זיי זיצן ערב ראש השנה, ל' תשרי זיצן זיי און זיי ווארטן צו זען וואס געשעט. אויב מ'ווייסט אז מ'האט מקדש געווען היינט די חודש, ס'האט מען אויפגעקומען א שליח פון היינט, איך ווייס נישט וויאזוי, ס'איז גענוג דאנט, איז היינט ראש השנה, נישט מארגן.

ואם לא נודע להם, נוהגים יום שלשים קודש. ווייסן זיי אז היינט איז די דרייסיגסטע טאג, מארגן איז די איין און דרייסיגסטע טאג, יא. **עד שיבואו להם שליחי תשרי**. דעמאלטס וועלן זיי וויסן ווען איז...

Speaker 2: פארוואס פעלט אויס די שלוחים פון אלול דעמאלטס? האט ער געזאגט, ווייל נישט ווייסט ער נישט אפילו ווען די דרייסיגסטע טאג איז.

Speaker 1: אה, דעמאלטס וועט ער אנהייבן, וועט ער האבן דריי טעג ספק.

Speaker 2: אהא, זייער גוט.

די איבעריגע חדשים

Speaker 1: זאגט ער אריין ווייטער, ווייל **תשרי**, תשרי קומען די שלוחים **מפני תקנת המועדות**, צו וויסן ווען צו קובע זיין יום כיפור און סוכות. ווייל **כסלו**, אין כסלו גייען זיי ארום **מפני חנוכה**, זאל מען וויסן ווען חנוכה איז. **ולאדר מפני הפורים**.

דער רמב"ם רעכנט דא אלעס אויס נשמות מלשא בית המקדש אור הקה. דאס הייסט ווען ס'איז שוין געווען תשעה באב, ווען ס'איז שוין געווען די שפעטערדיגע יום טוב. יא, דאס איז די משנה. דער רמב"ם, **בזמן שבית המקדש קיים**, איין מער. **יוצאים**, נישט איין מער, ער טוישט מיר אויף, ס'איז נישט דא די אב איז נישט דא. אבער דעמאלטס איז דאך געווען א צווייטע בית המקדש, אפשר האט מען שוין געפראוועט תשעה באב. די גמרא רעדט שוין וועגן דעם. אקעי. **יוצאים על אדר מפני פסח קטן**, אז די טמאים זאלן וויסן ווען ס'איז פסח קטן און פראווענען יום טוב, פראווענען פסח. אקעי.

ער ברענגט נישט וועגן תענית. ס'קען זיין אז אין בית שני האט מען אויך געדארפט וויסן ווען ס'איז תשעה באב, אויב ס'איז געווען א זמן וואס ס'איז נישט געווען שלום האט מען געדארפט פאסטן אין בית שני אויך. אזוי איז דא א וועג. ס'איז נישט געווען שלום, אבער ניין, אין קעיס. אבער דו ביסט גערעכט אז דער... אקעי, חנוכה, פורים, דאס איז אלעס שוין געווען. אקעי.

Speaker 2: ⟦#4⟧

הלכה י — ווען גייען ארויס די שלוחים

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, ווען גייען פארן די שלוחים? יא, זאגט דער רמב"ם, די שלוחים גייען נישט ארויס ווען זיי ווייסן שוין בערך אז מ'גייט מקדש זיין. זיי דארפן ארויסגיין ווען ס'איז שוין קראנט, ווען בית דין האט שוין מקדש געווען. וועלכע? **שליחי ניסן ושליחי תשרי**. אה, **אין יוצאין אלא ביום ראש חודש אחר שתעלה השמש**, ווייל די בית דין האט נישט מקדש געווען די חודש ביינאכט, האבן זיי געמוזט ארויסגיין די דרייסיגסטע טאג, די איינס און דרייסיגסטע טאג צופרי, **אחר שתעלה השמש, עד שישמעו מפי בית דין "מקודש"**. זיי האבן געדארפט הערן פון די ווארט מפי בית דין "מקודש".

די איינציגסטע פאל ווען בית דין האט נאך מקדש געווען אויף די דרייסיגסטע איז געווען **אם קידשו בית דין בסוף יום תשעה ועשרים, כמו שאמרנו**, אז נאך פאר ס'איז ארויסגעקומען די כוכבים, סוף טאג פון כ"ט, אויב מ'האט שוין געזען די נייע לבנה, דעמאלטס האבן שוין די שלוחים זיך געקענט ארויסלאזן אין וועג גלייך נאכדעם, און זיי האבן שוין געקענט מודיע זיין דעם עולם נאך פרי, **כמו שאמרנו, ששמעו מפי בית דין "מקודש" והם יוצאים בערב**.

אבל שליחי שאר ששת החדשים, די שלוחים פון די אנדערע זעקס חדשים, נישט אז ס'איז נישט אזוי וויכטיג, ס'איז ווייניגער וויכטיג, זיי קענען יא ארויסגיין **מבערב אחר שנראה הירח, אף על פי שעדיין לא קידשו בית דין את החודש**, זיי האבן יא געקענט ארויסגיין נאך פאר בית דין האט שוין געזאגט די ווארט "מקודש", **הואיל ונראה החודש**, אז מ'ווייסט אז די בית דין גייט עס טון, קענען זיי שוין ארויסגיין, **שהרי על למחר בוודאי מקדשין אותו בית דין**.

דיסקוסיע: פארוואס איז ניסן און תשרי אנדערש?

Speaker 2: פארוואס נישט ניסן און תשרי? וואס איז די חילוק נאכאמאל? דאס איז מער וויכטיג, מ'דארף וויסן מער קראנט, אזויווי דו זאגסט.

Speaker 1: איי, ער זאגט, דאס איז תשרי, דו קענסט דאך ממש זיין א טעות, דו קענסט דאך אלעמאל זיין אז... און אויב אזוי וועט ער מאכן יום כיפור דעם ראנג טאג. אויב מ'וועט מאכן א ראנג טאג חנוכה, איז נישט עק וועלט, וועלן מיר עסן אן עקסטערע טאג דאנאטס. ס'איז געענטפערט געווארן די בית יוסף'ס קשיא אויף יענע יאר.

אבער אין ניסן און תשרי איז עס מער נוגע, האט מען מקפיד געווען נאר ארויסצוגיין ווען ס'איז שוין מקודש. ס'איז נישט א דין אזויווי אז פארדעם האבן נישט די שליחים די רעכט ווייל ס'איז נאך נישט אמת. ס'איז א פראקטישע זאך. אויב מ'וואלט געוואוסט זיכער אז זיי גייען, איז דאך נישט קיין שאלה, אבער מ'ווייסט דאך גארנישט זיכער.

Speaker 2: ⟦#5⟧

הלכה יא — יום טוב שני מספק

Speaker 1: זאגט דא דער רמב"ם אן אינטערעסאנטע הלכה. דא איז ווי ס'הייבט אן געשען די חילוק צווישן ווען ס'איז איין טאג יום טוב, און דאס וואס אונז קענען אלס יום טוב שני. היינט הייסט עס יום טוב שני של גלויות, אבער דא זעט מען יום טוב שני פון ווייטע פלעצער.

זאגט דער רמב"ם אזוי, **"כל מקום שהיו השלוחים מגיעים..."** די פלעצער וואו ס'איז געווען גענוג נאנט און די שלוחים זענען אנגעקומען נאך פאר יום טוב, **"היו נוהגין באותו המקום יום טוב אחד ככתוב בתורה"**, האבן זיי געמאכט לויט די ריכטיגע, האבן זיי עס געמאכט אדער א טאג פריער אדער א טאג שפעטער, אבער זיי האבן עס נאר געמאכט איין טאג. **"והמקומות הרחוקים שאין השלוחים מגיעים אליהם"**, און ווייטע פלעצער וואו די שלוחים האבן נישט אנגעקומען, **"היו עושין שני ימים מפני הספק, לפי שאין יודעין את היום שקבעו בו בית דין ראש חודש איזה יום הוא"**, היות זיי האבן נישט געוואוסט, האבן זיי געדארפט מאכן צוויי טעג יום טוב.

זאגט ער, איז ער מסביר. יעצט איז דא אן אינטערעסאנטע זאך, דאס איז פשוט. ס'איז דא אן אינטערעסאנטע קעיס פון פלעצער וואס אמאל קומען יא אן שליחים און אמאל נישט.

הלכה יב — פלעצער וואו שלוחי ניסן קומען אבער שלוחי תשרי נישט

Speaker 1: זאגט ער, נאך א פרט אין די זאך אז מ'דארף מאכן אמאל צוויי טעג יום טוב מספק. זאגט ער, **"יש מקומות שהיו מגיעים אליהם שליחי ניסן, ולא היו מגיעים אליהם שליחי תשרי"**, ס'האט געדויערט לענגער, איך ווייס, ווינטער, זומער, אדער סיבות. **"מן הדין היה שיעשו פסח יום טוב אחד"**, פסח איז יא אנגעקומען שליחים. לאמיר זאגן ווייטע פלעצער, אבער ווייל פסח זענען יא די שליחים אנגעקומען אין צייט.

פארוואס אויך סוכות צוויי טעג — כדי שלא לחלוק במועדות

און סוכות דעמאלטס, דער רמב"ם וועט מסביר זיין פארוואס, נישט סתם אזוי ווי איך האב געזאגט ווינטער זומער. ס'איז דא א סיבה פארוואס פסח זאלן די שלוחים אייביג אנקומען, און אויף סוכות נישט.

דער רמב"ם'ס ביאור: שלוחי תשרי האבן נישט געקענט גיין באחד בתשרי (ראש השנה) און נישט בעשירי בו (יום כיפור). ממילא איז צוויי טעג וואס זיי האבן נישט געקענט גיין. ממילא האט געקענט אויסקומען פלעצער ווי אויף ניסן זאלן יא שלוחים אנקומען, און אויף תשרי נישט. א טאג איז א מרחק, יעדן טאג קען מען דאך גיין אין א געוויסע אמאונט.

סאו וואלט די הלכה וואלט ווען געדארפט זיין מיט שכל הישר, אז פסח זאל זיין נאר איין טאג און סוכות זאל זיין צוויי טעג. פארוואס זאל סוכות זיין צוויי טעג? שהרי לא הגיעו אליהם שלוחים.

אבער די חכמים האבן געזאגט **כדי שלא לחלוק במועדות**, כדי מ'זאל נישט מאכן קיין חילוק צווישן די מועדות. ס'זאל נישט אויסקומען אז פסח וואס... און די תורה שטייט אויף ביידע איין טאג, יא, **ביום הראשון שבתון**, וכו'. און דא גייט עפעס מאכן א שינוי אין די תורה. ס'גייט עפעס נישט אויסקוקן אזוי. איין יום טוב וועט האבן צוויי טעג, און איין יום טוב וועט האבן איין טאג.

כדי שלא לחלוק במועדות, כדי מ'זאל נישט מאכן די חילוק צווישן די מועדות, יא, דאס איז די ענין? וואס איז די פראבלעם לחלוק במועדות?

Speaker 2: האסט שוין געזאגט א תורה?

Speaker 1: ס'איז אזא פלוג, ער זאגט זיין נאר א תמיה. אקעי.

כלל: מ'קען נישט מאכן צופיל חלוקים

בקיצור, דארף איך געדענקען, איינע פון די וויכטיגע רולס פון אידישקייט איז אז מ'קען נישט מאכן צופיל חלוקים. דער רבונו של עולם איז דא טויזנט פרטים ורמי, ביי יעדע זאך האט דא צופיל חלוקים, אבער דאס איז נישט צופיל. מ'טאר נישט טון קיין תמיה.

תקנת חכמים: מענטשן זאלן צומישן די עולם. איין טאג און דער צוויי טאג. קום מער, איך דארף געדענקען פסח. ווי סאך אידן געדענקען אז שביעי של פסח זאגט מען נישט שהחיינו ביי די יום טוב? קיינער ווייסט נישט, אמת? די משנה ברורה פרעגט, יעדע יאר פרעגט מיר נאכאמאל מיין ווייב, צו מ'מאכט שהחיינו שביעי של פסח. אויף שמיני של סוכות זאגט מען יא, אויף שביעי של פסח נישט. פאר לומדות איז עס אנדערש, ווייל דאס איז... קיינער ווייסט נישט.

בקיצור, אויף יענץ איז נישט אזא וויכטיגע זאך, נישט געפערליך. אבער ער וועט מאכן פסח איין טאג, און צוויי טעג, קיינער וועט נישט געדענקען, מ'וועט נישט מאכן, אדער מ'וועט נישט מאכן דא אזוי, אדער מ'וועט נישט מאכן דא אזוי, ס'וועט ווערן א צומישעניש. רייט.

אפילו עצרת — כדי שלא לחלוק

דאס איז תקנת חכמים, **שכל מקום שאין שלוחי תשרי מגיעין לו אותן שני ימים טובים. אפילו יום טוב של עצרת**, אפילו פסח און אפילו יום טוב של עצרת.

די חידוש פון עצרת איז אז עצרת איז כמעט קיינמאל נישט שייך אז מ'איז אן א ספק, ווייל ס'איז דאך פופציג טעג נאך פסח, און ביי דעט טיים ווייסט יעדער איינער ווען ער איז געווען ראש חודש ניסן, די דריי חדשים צוריק כמעט. עם כל זה, כדי שלא לחלוק מהדת מאכט מען יום טוב אויך עצרת צוויי טעג.

צוויי טעג יום טוב איז נישט מעכב צו וואוינען אין חוץ לארץ

אבער דאס זעט מען אויך זייער קלאר אז קיינער וועט נישט איינפאלן צו זאגן אז מ'מעג נאר וואוינען אין ארץ ישראל, דארטן וואו מ'קען פראווען יום טוב ווי ס'דארף צו זיין. מיר האבן געלערנט אין הלכות דעות פלעצער וואו א איד טאר נישט וואוינען, דארטן וואו ס'איז נישטא קיין דאקטער, וואו ס'איז נישטא קיין תלמיד חכם, אבער נאך, ס'איז נישט מעכב צו זיין וואו א מענטש זאל וואוינען. מ'קומט א פאנישמענט, מ'דארף מאכן צוויי טעג יום טוב. אפשר איז א שכר בזכות? איך ווייס נישט קען זיין אז ס'איז אויך א דין אז ארץ ישראל זאל זיין באזעצט, אזוי ווי מ'האט געזען, איך ווייס נישט אין הלכות איר, אז ס'איז זיכער א מצוה.

איך וויל איך וויל איך וויל אויך שוין, ווען דא האבן די רמב"ם געהאט א קלארע ראיה אז ס'איז נישט נאך יום טוב. **ולא בעשירי בו**, מן השם יום כיפור. ממילא איז צוויי טעג וואס זיי האבן נישט געקענט גיין. ממילא האט געקענט אויסקומען פלעצער ווי אויף ניסן זאלן יא שלוחים אנקומען, און אויף תשרי. א טאג איז א מרחק, יעדן טאג קען מען דאך גיין אין א געוויסע אמאונט. זייער גוט.

הלכה יד: מי השלוחים — אפילו עד אחד נאמן

יעצט, וואס איז... יא, לאמיר שוין ענדיגן. וואס איז שוין אן צו די ענד? פארוואס נישט? נאך צען אלעס.

ווער זענען די שלוחים? וואס איז דער דין פון די שלוחים?

זאגט דער רמב"ם, די שלוחים האבן נישט קיין דין עדים, ס'איז עפעס אן אנדערע מין זאך ווי עדים. **"אין שלוחין ליותר משנים, אלא אפילו עד אחד נאמן"**.

זאגט דער רמב"ם, **"ולא שליח בלבד"**, ניטאמאל דארף מען אז ס'זאל זיין א ספעציפיש שליח בית דין, **"אלא אפילו תגר משאר העם"**, א סוחר וואס דרייט זיך ארום אין די ווייטע פלעצער, **"שבא בדרכו"** — אה, ווייל סוחרים פארן דאך, אזוי ווי אונז לערנען אסאך מאל, רייט? יא, "שיירות מצויות", סוחרים. **"ואמר: אני שמעתי מבית דין שקידשו את החודש ביום פלוני, הרי זה נאמן"**.

טעם הדין: דבר העשוי להגלותו

ומתקנת המועדות, פארוואס הייסט עס מתקנת המועדות? וואס איז די לשון "מתקנת"? איך מיין אז ס'מיינט עפעס אזוי, מ'שטעלט די... יא, איך האב געמיינט אלעמאל מ'פאררעכט עפעס. מ'פאררעכט נישט גארנישט, ס'מיינט מ'זאגט, מ'בויעט די סוכה יענע טאג.

זאגט דער רמב"ם, פארוואס? **"שדבר זה עשוי להגלותו"**. צום סוף גייט מען געוואויר ווערן צו ס'איז אמת. עווענטשועלי וועלן מענטשן קומען און זאגן, און אזא זאך איז **"עד אחד כשר נאמן עליו"**. עפעס וואס גייט נתגלה ווערן צום סוף, איז עד אחד כשר נאמן. ווייל ס'איז דא "עבידא לגלויי", קען דער עולם דאס.

דיסקוסיע: פארוואס האבן די כותים נישט געמאכט טראבל דא?

אינטערעסאנט, פארוואס זיי האבן נישט... אבער זיי האבן דאך דא געהאט א מורא פון די כותים. זעט אויס אז די כותים האבן נאר געווען גוט צו מאכן טראבל אויף די שפעטע...

Speaker 2: ניין, עד אחד מיינט ער זאגט "עד אחד כשר". מ'דארף וויסן אז ער איז נישט קיין כותי. א כותי, מ'זעט, ער גייט מיט א כותי בעדזש.

Speaker 1: ניין, א היימישער. מ'רעדט דאך א היימישער. מ'רעדט נישט ווי קיין גוי קומט. א גוי איז נישט נאמן. א כשר'ער איד איז עד אחד נאמן אלס דבר שעשוי להגלותו. יא, אקעי.

און אפשר א פעקס וואלט אויך געווען גוט. איך ווייס נישט. איך וויל נישט זאגן.

הלכה טו-טז: ווען עדים קומען שפעט נאכדעם בית דין האט מעבר געווען

שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער. יעצט קומט דא א הלכה וואס איך האלט אין איין דערמאנען, וואס דא ביז די ענד פון די פרק רעדט זיך פון עפעס א פלא'דיגע מעשה, און זיי וועלן זאגן וואס ס'שטייט. איך מיין אז דאס איז אסאך שווערער צו פארשטיין ווי די חשבונות וואס מ'גייט לערנען אין פרק ז' וכו'.

זאגט דער רמב"ם אזוי, ס'האט צוטון מיט יענץ'ס. יא, יא, אזוי. **"בית דין שישבו כל שלשים ולא באו עדים"** — נישט געקומען קיין עדים. וואס

האבן זיי געטון? **"והשכימו בנשף"**. איך ווייס נישט, היינט אין ארץ ישראל נשף רופט מען א פארטי. אפשר האט עס עפעס געטון? איך זע אז די גאנצע צייט ווען ס'איז דא א פארטי פון נשף, איך ווייס נישט. א פארטאגס פארטי אזא. געוועגליך ביי נשף, זיי האבן געמאכט די סעודות איבער א חודש, יא? זייער גוט. ווייל כמו שבועני א פארטי. רייט.

ואחר ארבעה חמשה ימים, נאך פיר פינף טעג, **באו עדים רחוקים**, ווייטע עדים, מענטשן פון די ווייטענס, **והעידו שראו את החדש בזמנו בליל שלשים, אפילו באו בסוף החדש.**

אוי, יעצט איז דא א צרה. סאו, ס'זעט אויס אז די צרה איז, יא, ביסט מסכים? די צרה איז אז ס'איז בושות. דער בית דין האט שוין געמאכט א גאנצע פארטי, אויסגערופן אז ס'איז ראש חודש די איינס און דרייסיגסטע טאג. ביז דערוויל קומען זיך אן מענטשן, זיי זאגן, ביי זיי אין שטעטל האט מען געזען די לבנה די דרייסיגסטע טאג. איז דער בית דין גייט ארויסגיין חוזר, און דער בית דין טאר נישט זיין חוזר. ס'איז זייער וויכטיג. איז דא אן עצה.

דער פראצעדור: מאיימין ומטריחין

מען טוט אזוי: **מאיימין עליהן בעיון גדול**, מען סטראשעט זיי גוט אן. **ומטריחין אותן בשאלות**, מען פרעגט זיי אלע מיני קליינע קשיות: וואו איז עס געווען די לבנה? איז עס געווען פארנט פון די זון? איז עס געווען פאר אונז? איז עס געווען יענע וועג? אויבן? אונטן? די אלע שאלות וואס מען האט געזען? דאפלט, טריפלט. מען פארדרייט זיי א קאפ. **ומטריחין אותן בבדיקות**, מען פרעגט זיי, איז עס געווען זיכער, ביסטו געשטאנען אויף איין פוס אדער אויף צוויי פוס? איז עס געווען טונקל אדער לעכטיג? אה, ס'איז געווען לעכטיג, און ס'איז געווען טונקל. בקיצור, **ומדקדקין בעדותן**, מען זוכט צופיל דקדוקים, אזוי ווי מענטשן וואס זוכן אז אלעס זאל זיין פסול, ווייסטו, האט אלע מיני שאלות. דאס טוט מען.

ומשתדלין בית דין שלא יקדשו חודש זה, הואיל ויצא שמו מעובר. ס'איז דא אן ענין, אזוי ווי דו האסט פריער מסביר געווען, אז אויב דער בית דין האט מקדש געווען, ס'הייסט ליל שלשים, דעמאלטס הייבט זיך נישט אן די גאנצע פראבלעם, מקודש איז מקודש. אבער אויף מעובר איז דאך נישטא דער דין, ווייל דער בית דין האט נישט געזאגט מעובר, ס'איז נאר יצא שמו. אוודאי, דער בית דין, יעדער איינער ווייסט אז דער בית דין האט מעבר געווען את החודש, אבער ס'איז נישט קיין דין אתם אפילו שוגגים אויף דעם. ממילא, אויב מען וועט דן די עדים, וועט עס זיין א פראבלעם.

איז מען פרובירט נישט, מען פארדרייט זיי א קאפ, ס'איז כאילו שקר, א שטיקל שקר. דאס הייסט, געוועגליך זוכט מען נישט, דער בית דין ווייסט דאך ווען ס'דארף זיין, דער בית דין זוכט נישט געוועגליך צו פסל'ען עדים. אבער דא זוכט מען זיי צו פסל'ען, און מ'פארדרייט זיי א קאפ, און מ'דערשרעקט זיי, ביז... אויב ס'געלונגט.

ווען ס'געלונגט נישט

וואס אויב ס'געלונגט נישט? **ואם עמדו העדים בעדותן**, זיי זענען עקשנים אזוי, זיי האבן אנגענומען מכוונות, ס'איז אמת, אמת היה הדבר הזה, יא? **וראו העדים אנשים ידועים ונבונים**, ס'איז נישט סתם עפעס אורחא ופרחא, זיי זענען אנשים ידועים, פארשטענדליכע מענטשן, זיי לאזן זיך נישט פארדרייען א קאפ, זיי האבן שוין געלערנט רמב"ם, זיי ווייסן שוין די טריק. **ונחקרה העדות כראוי, דעמאלטס מקדשין אותו, ומעברין לו את החדש מן המפורסם. והואיל ונראה עליך בלילה**, מ'ציילט פון דעם חודש פון די דרייסיגסטע טאג. אזוי זאגט דער הייליגער רמב"ם.

און דאס הייסט מ'טוישט די גאנצע חשבון, דאס הייסט אויב ס'איז געווען פסח אנדערש, וואטעווער. יא.

הלכה יז: מעברין את החודש לצורך

זאגט דער רמב"ם אזוי, **"ואם הוצרכו בית דין לעבר חדש זה בעיבור כשלא באו להם עדים"**, אמאל איז דא א צורך, ס'פעלט אויס. וואס הייסט ס'פעלט אויס? ס'איז דא עפעס א חשבון אז ס'פעלט אויס? אזוי מיין איך.

ס'איז דא עפעס חשבונות פארוואס מ'זאל דארפן... יא, ער זאגט נישט פארוואס, "אם הוצרכו". עפעס א סיבה ווייל מען אז דער חודש זאל זיין מעובר.

דאס הייסט, אונז ווייסן גאנץ גוט אז ס'איז נישט מעובר, אבער... אה, איך זאג דארט אויף 76, קוק, אז אויב ס'קען דאך עסן ווערן, ווייל ס'איז די נעקסטע ראש חודש נישט שטימען. אונז זאלן שפעטער לערנען די חשבונות און פארשטיין פארוואס ס'קומט דאס אויס.

איז דעמאלטס מעג מען, דעמאלטס **"מניחין"**, דאס הייסט אפילו ס'איז דא כשר'ע עדים איז אלעס כשר וישר, איז דאך אלעס. **"וזהו שאמרו מעברין את החדש לצורך"**. ס'איז דא אזא מושג, די גמרא זאגט אז מ'איז "מעברין את החדש לצורך". און די גמרא שטייט, א חקירה וועגן דעם, לאמיר נישט געדענקען, איך געדענק נישט צו ס'שטייט אז מ'קען אדער מ'קען נישט, ס'הייסט איבער א שנה איז מען מעבר לצורך, ס'שטייט קלאר. ס'הייסט, ס'גייט נישט דווקא מיט די חשבון, אויב ס'פעלט אויס קען מען מעבר זיין את השנה.

אבער די רמב"ם לערנט אז אויף די חודש קען מען מעבר זיין לצורך, אבער ווען לצורך, נישט אויב ס'איז אויב דער עדים איז נאר געקומען שפעטער, אויף דעם זאגט דער רמב"ם אז ס'איז דא אזא זאך, "מעברין את החדש לצורך", און מ'מעג לאזן אפילו ס'איז דא עדים, זענען נישט גורס די עדים.

מחלוקת: יש מן החכמים הגדולים

זאגט דער רמב"ם, **"ויש מן החכמים הגדולים"**, ס'איז דא פון די גרויסע חכמים. ווער זענען די? דו ווייסט? וואס זענען די חכמים גדולים? וועם מיינט ער? אין די גמרא מיינט ער. אינטערעסאנט. וואס דינגען זיך אויף דעם?

"ואומר לעולם אין מעברין את החודש לצורך, הואיל ובאו עדים מקדשין ואין מהרהרין אחריהם." דאס הייסט, דער רמב"ם ברענגט צוויי שיטות. ס'איז דא איינער וואס זאגט אז ווען מ'דארף, מ'הודפ'ט מיט די עדים בקיצור, מ'מאכט נישט קיין חודש.

הלכה יז (המשך) — מחלוקת חכמים גדולים: האם מעברין את החודש לצורך?

Speaker 1:

ווער זענען די? דו ווייסט? וואס זענען די חכמים גדולים? וועם מיינט ער? אין די גמרא מיינט ער. אינטערעסאנט.

"שם, וואס דינגען זיך אויף דעם, ואומרים לעולם אין מעברין את החודש לצורך, אלא כל זמן שבאו עדים מקדשין ואין מאיימין עליהם".

דאס הייסט, דער רמב"ם ברענגט צוויי שיטות. ס'איז דא איינער וואס זאגט אז ווען מ'דארף, מ'הודפ'ט מיט די עדים, בקיצור, מ'מאכט נישט קיין ראש חודש די דרייסיגסטע טאג. ס'איז דא וואס זאגן, ניין, ס'איז נישטא אזא זאך, מ'איז נישט מעבר את החודש לצורך, דער חודש מוז גיין מיט די לבנה, ס'איז דא עדים, מוז מען פאלגן.

דריי שיטות, נישט צוויי — סמכות בית דין ווערסעס עדים

קוענסט זאגן מער, ס'איז דא דריי זאכן. ס'איז זייער א שווערע סוגיא, ווייל אזוי ווי זיי האבן געזאגט, אין סוף פרק ב' זעט אויס אז אויב די עדים זענען נישט געקומען אין צייט פאר ס'האט זיך געענדיגט די דרייסיגסטע טאג, ווערט אויטאמאטיש די איינס און דרייסיגסטע. אזוי האט אויסגעקוקט דער רמב"ם אין פרק ב', און אזוי וואלט אלעס געשטימט לויט דעם.

אבער דא קומט דא צו נאך צוויי שיטות, אז דאס איז אויב די עדים, אפשר אויב די עדים זענען שטיל, די עדים ווייסן פון דעם אז די איינס און דרייסיגסטע טאג ווערט, זיי רופן זיך נישט אן. אבער אויב די עדים זענען נודזשעס, זיי קומען און זיי זאלן זאגן זייער זאך, דעמאלטס קען זיי נישט בית דין איגנארן, אדער קען מען זיי פסל'ען, אדער דארף מען זיי נעמען ערנסט. אבער אויב קומט אויס א סיבה אז די נעקסטע חודש גייט אויסקומען

אז דער ראש חודש גייט ווערן דער נישט ריכטיגער טאג וועגן דעם, דעמאלטס איז א מחלוקת אין די גמרא צו ווען ס'איז נישטא קיין שום ברירה צו מ'מוז פאלגן דעם איידעם אדער נישט.

בעסער גלייך, איך מיין אזוי ווי די שאלה איז דא כאילו ווי סאך סמכות האבן די בית דין ווערסעס די איידעם. און פרק ב' איז א האט משמע געווען ווי די גאנצע סמכות ליגט אין די בית דין, און די איידעם איז נאר עפעס אזא... א פארמאליטי, אז דער בית דין טוט עס לויט איידעם, אבער דא זעט אויס אז די איידעם האבן יא א שטארקע כח, און דער בית דין קען זיי נישט איגנארן אויב ס'איז... ס'איז דא אסאך מחוקק צו זיין דעם, אבער איך וויל ענדיגן די פרק. לאמיר ענדיגן.

הלכה יח — דער רמב"ם'ס הכרעה: "יראה לי"

זאגט דער רמב"ם, **יראה לי**, ווי איך זעט אויס, **שאין מחלוקת החכמים בדבר זה**, אפילו דער וואס זאגט אז וואס, אז מ'קען יא פארדרייען און נישט פאלגן דעם איידעם, איז נאר **בשאר החדשים חוץ מניסן ותשרי**. דעמאלטס איז דא א צייט אז מ'קען יא מקדש זיין דעם חודש מפרע, ווייל ס'איז נישט געפערליך. **אדער בעדי ניסן ותשרי אחר שעברו הרגלים** נאך יום טוב, **שכבר נעשה מה שנעשה, ועבר זמן הקרבנות**, עניוועיס קען מען מאכן דעם יום טוב דעם ראנג טאג. דעמאלטס איז דא וואס זאגן אז וואס אז מ'איז מאים און מ'לאזט די חודש אזוי ווי ס'איז.

אבל אם באו עדים בניסן ותשרי קודם חצי החודש, דאס הייסט מ'קען נאך אריינכאפן צו האבן סוכות די ריכטיגע טאג, **מקבלין אותם**, זאגט דער רמב"ם, **לכתחילה לכל הדעות מקבלין אותם ואין מאיימין עליהם כלל, שאין מאיימין על העדים שראו בזמנו כדי לעברו.**

חידוש: מאיימין — פונקט פארקערט פון וואס מען וואלט געמיינט

דער רמב"ם זאגט, ער האלט אז די מאיימין איז נישט ווען די עדים זאגן קלאר אז זיי האבן געזען די חודש אין די ריכטיגע צייט און אונז זאלן מעבר זיין ווייל אונז זענען מאים.

אבער ווען איז מען יא מאים? אז די עדים, זאגט ער, **כשנתקלקלה עדותן**, ווען זייער עדות איז עפעס ראנג, **והרי הדבר נוטה שלא תתקיים העדות ויתעבר החודש, דעמאלטס מאיימין עליהם כדי שתתקיים העדות ויתקדש החודש**. פונקט פארקערט, מ'איז מאים ווען די עדים, ווען עפעס איז ראנג מיט זייער עדות, אונז ווייסן אז ס'דארף יא זיין ראש חודש היינט, איז מען מאים אז זיי זאלן יא זאגן, זיי זאלן נישט חוזר זיין, זיי זאלן נישט טרונען.

וכן, אם באו עדים להזים את העדים שראו בזמנו וקדשו בית דין, און וואס, און ווייטער, אונז ווייסן אז ס'קומט יא אויס, **הרי מאיימין על המזימין עד שלא תתקיים הזמה ויתקדש החודש בזמנו.**

דער שליסל: דער חשבון פון בית דין

מ'דארף אריינברענגען אין דעם שמועס די שמועס פון די חשבון, רייט? דאס איז לכאורה די סיקרעט צו טרעפן. דער רמב"ם האלט דאך אז כמעט, דאס הייסט, ס'איז געווען אנדערע שיטות בכלל, רב סעדיה גאון האט געהאלטן אז אלעמאל האט מען געמאכט א חשבון, לאמיר נישט אריינגיין יעצט. אבער דער רמב"ם האט פריער געזאגט אז דער בית דין ווייסט אלעמאל אמת'דיג ווען ראש חודש דארף זיין, רייט? זיי ווייסן ווען ס'איז געווען. רייט, זיי ווייסן.

סאו אויב מען פארשטייט אזוי, דעמאלטס ווערט אביסל גרינגער די הלכה, ווייל דער רמב"ם קוקט אן אז בעצם ווייסט מען. אמאל דער איידעם ווייסט נישט, איז זייער פראבלעם. דארף מען זיך פארדרייען א קאפ און זאלן זאגן ריכטיג. איז אויף דעם פארשטייט דער רמב"ם אז די איינציגסטע מאל וואס נישט, מ'האט שוין געמאכט א טעות א גאנצע חודש, ס'איז שוין צו שפעט. אקעי, איז דא כבוד פון דעם בית דין, אמאל קען מען זיך עס לאזן גיין. אבער אנדערש, דער רמב"ם איז זייער שטארק נוטה צו צייט אז מ'דארף יא מאכן די ריכטיגע צייט.

דאס הייסט, דאס וואס דער רמב"ם זאגט אז אויב די איידעם קומען פריער, פאר יום טוב, דארף מען עס יא אננעמען, רעדט זיך באופן וואס מ'ווייסט אז די איידערעמען זענען גערעכט.

דיסקוסיע: סתירה צווישן סוף פרק ב' און פרק ג'

Speaker 2:

יא, און וואס איז געווען סוף פרק ב'?

Speaker 1:

מוז מען זאגן אז דעמאלטס רעדט ער אז מ'ווייסט אז זיי זענען נישט גערעכט. איך ווייס נישט. אפשר איז דא אמאל וואס ס'קען זיין ביידע. מ'דארף לערנען בעסער דעם חשבון שפעטער צו זען צו ס'איז דא חדשים וואס ס'קען זיין ביידע.

Speaker 2:

וואס איז אן אפשן אזוי ווי?

Speaker 1:

האב איך געזאגט, ווייל די ראיה, ס'איז דאך יא דא א חיוב וואס ס'זאל זיין ראיה, סאו ס'קען זיין אז אמאל קען זיין לפי המציאות. א סוף פרק ב' האט משמע געווען אפילו אויב דער בית דין אליין האט עס געזען, מאכן זייער א שווייג דערפון. ס'קען דאך נישט זיין אז דער איידעם קען זיין נאר שטערקער מיט זייער אייגענע ראיה. איך ווייס נישט. און ס'איז א קשיא. איך ווייס נישט די תירוץ.

אבער אזוי פארשטיי איך דיר באופן כללי.

עס איז עד כאן פרק ג'. געוואלדיג.